

ครบรอบ 100 ปี ชาตกาล รัฐบุรุษอาวุโส
ดร.ปรีดี พนมยงค์ (2443 - 2543)

มหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง

สนธิ ผิวหวล

ไทยจะเฟื่อง
จะรุ่งเรือง
ก็เพราะ การเมืองดี.....

มหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

สนธิ ผิวนวนล

ISBN 974-572-767-9

พิมพ์ : 11 พฤษภาคม 2543

PRIDI-PHOONSUK
ปริดิ - พูนสุข พนบงศ์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion

OPENBASE.in.th

 เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

จัดพิมพ์ : ฝ่ายการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนการพิมพ์ : องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516

จัดจำหน่าย : สายส่งวิทยุชุมชน โทร. 943-5840-1 โทรสาร 943-7416

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เดือนตุลา โทร. 996-7393-4 โทรสาร 996-7395

คำนำ

ในวาระครบรอบ 100 ปี ชาตกาล ของรัฐบาลอาวุโส ดร.ปรีดี พนมยงค์ ในปีนี้ นับเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ร่วมรำลึกถึงคุณงามความดี ผลงานและคุณูปการอันเกื้อหนุนของท่าน ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง การกอบกู้ชาติ ขบวนการเสรีไทย การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับนานาชาติ การก่อตั้งธนาคารชาติ การวางรากฐานระบบประกันสังคม รวมทั้งการผลักดันก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง หรือ ม.ธ.ก. นี้ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นการทำตามนโยบายข้อ 6 ของคณะราษฎร ที่ว่า “ให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร” การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มีความหมายสำคัญยิ่งต่อการเปิดเสรีภาพทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและอย่างเสมอภาคให้แก่มวลราษฎร รวมทั้งยังถือเป็นกลไกและสถาบันหลักในการผลิตบุคลากรที่มีแนวความคิดสมัยใหม่ สอดรับ กับระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปสมดังคำประกาศของท่านผู้ประศาสน์การ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ในวันสถาปนา ม.ธ.ก. เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 ที่ว่า.....

“.....มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำบำบัดความ
 กระจายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและ
 โอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา
 รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรเห็นความจำเป็นในข้อนี้จึงได้
 ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น.....ยิ่งสมัยที่
 ประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
 เช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมหาวิทยาลัย
 สำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมชาติและ การเมือง
 แก่พลเมืองให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้เปิดโอกาสให้แก่พลเมือง
 ที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของ
 ประเทศชาติสืบไป...” มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัย
 เปิด ให้โอกาสแก่คนทั่วไปจะมาเรียนได้ รวมทั้งให้สิทธิเข้า
 ราชการมาเรียนด้วย ค่าเล่าเรียนนั้นเก็บในราคาถูก เป็น
 มหาวิทยาลัยที่เลี้ยงตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพางบประมาณรัฐบาล
 รายได้มาจากค่าเล่าเรียนของนักศึกษา และจากการ
 เป็นหุ้นใหญ่ของธนาคารแห่งเอเชียเพื่อพาณิชย์กรรมและ
 อุตสาหกรรมโดยมหาวิทยาลัยถือหุ้นถึง 80 เปอร์เซ็นต์

ในส่วนของหลักสูตร “ธรรมศาสตร์บัณฑิต” นั้น
 นักศึกษาต้องเรียนวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง วิชา
 กฎหมาย การเมืองการปกครอง เศรษฐศาสตร์ การทูต
 เป็นต้น ทำให้นักศึกษาสมัยนั้นเป็นผู้รอบรู้หลายสาขา อย่าง
 เป็นองค์รวมมีความเชื่อมโยงในปัญหาของสังคมและปัญหา
 ของประเทศชาติส่งผลให้บัณฑิตที่จบออกไป กลายเป็นกำลัง
 สำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย สอดรับกับการ
 เปลี่ยนแปลงการปกครองที่ “คณะราษฎร” ได้ดำเนินการไป

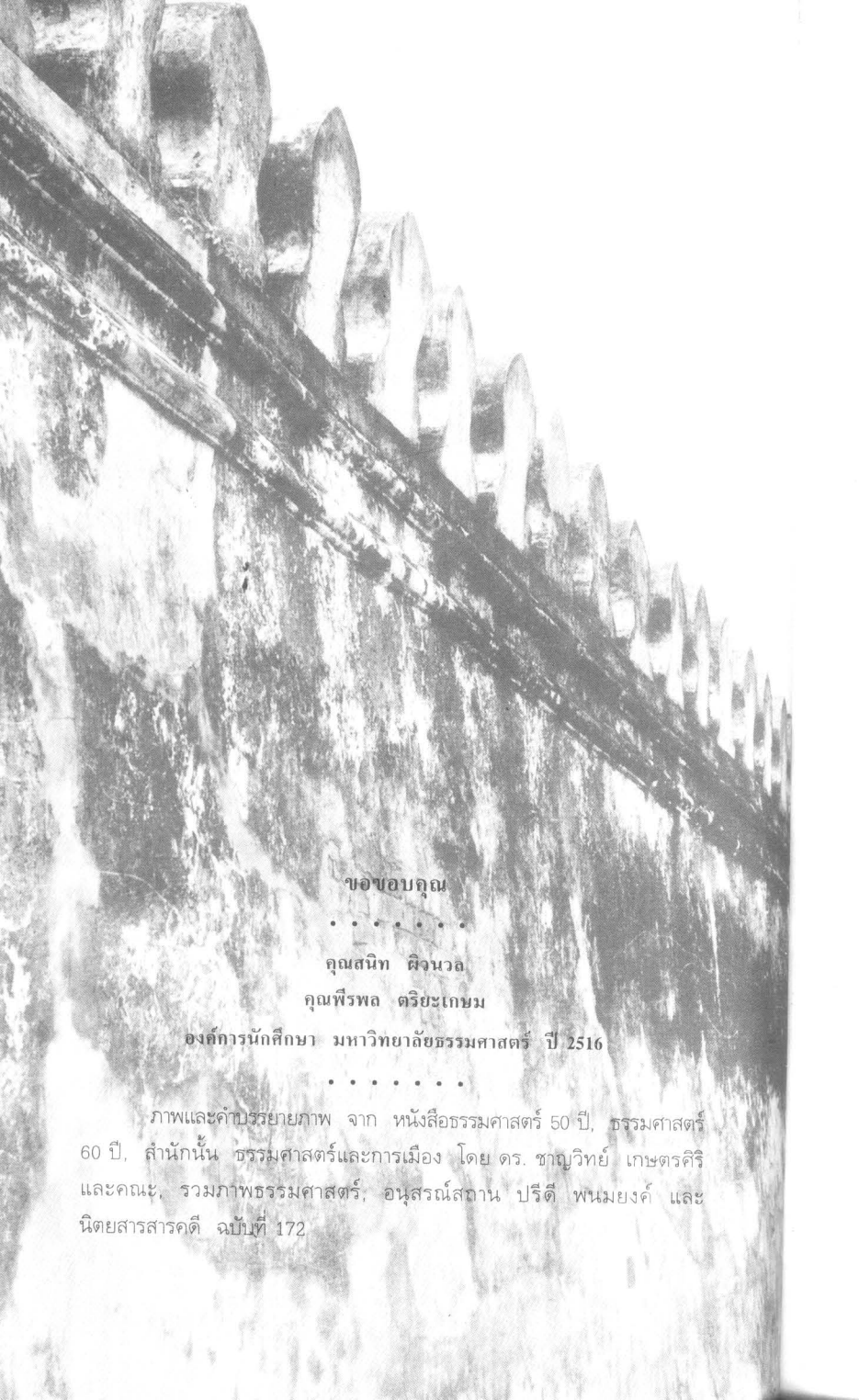
“มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง”ของ สนิท
ผิวนวล (ธรรมศาสตร์บัณฑิต) ได้เสนอภาพตั้งแต่การก่อตั้ง
การศึกษา การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย จนกระทั่งกระบวนการ
กลมกลืนฝึกอบรม และการเข้าค่าย “ปัจฉิมนิเทศก์” ก่อนจบ
เป็นบัณฑิต รวมทั้งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ ๒๕.๖.๖๓. เป็นฐาน
ปฏิบัติการของเสรีไทยอย่างครบถ้วน

ถือเป็นความจำเป็นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ที่สมาชิก
ของสังคมหรือชุมชนใด จะต้องศึกษาและเรียนรู้ความเป็น
มาและความเป็นไปในอดีตแห่งตน ทั้งนี้ เพื่อให้อดีต
มารับใช้ปัจจุบัน แปรบทเรียนและความชัดเจนที่สั่งสมมา
ให้เป็นประทีปส่องนำทางไปสู่อนาคตที่ดีกว่าให้ได้ เจกเช่น
เดียวกันกับสมาชิกใหม่ของประชาคมธรรมศาสตร์ในวันนี้ทุก ๆ
ท่าน เราเชื่อว่า สำนึกและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในประ
วัติศาสตร์ รวมทั้งเกียรติประวัติอันงดงามของธรรมศาสตร์
จะเป็นแบบอย่าง และเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการสืบสานต่อ
งานในปัจจุบัน รวมทั้งการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
สำหรับอนาคตด้วย

หวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นบทเรียนทางประวัติศาสตร์
และสะท้อนภาพให้เห็นว่า ณ ปัจจุบัน เราจะผลิตบัณฑิต
ไปในทิศทางใดจะวางหลักสูตรอย่างไรและในฐานะปัจเจกบุคคล
นักศึกษาทุกท่านจะเก็บรับบทเรียนจากอดีตสานต่อสิ่งที่ดีงาม
เพื่อก้าวเดินต่อไปข้างหน้าให้ถูกต้อง และสอดคล้องกับ
ความเป็นจริงของสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างไร

ผศ. สมยศ เชื้อไทย

รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขอขอบคุณ

.....

คุณสนิท ศิวนวล

คุณพีรพล ตริยะเกษม

องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2516

.....

ภาพและคำบรรยายภาพ จาก หนังสือธรรมศาสตร์ 50 ปี, ธรรมศาสตร์ 60 ปี, สำนักนั้น ธรรมศาสตร์และการเมือง โดย ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, รวมภาพธรรมศาสตร์, อนุสรณ์สถาน ปรีดี พนมยงค์ และ นิติยสารสารคดี ฉบับที่ 172

มหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง*

สนิท ผิวนวนล

สำเร็จธรรมศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. 2478

อดีต เลขานุการสภาผู้แทน

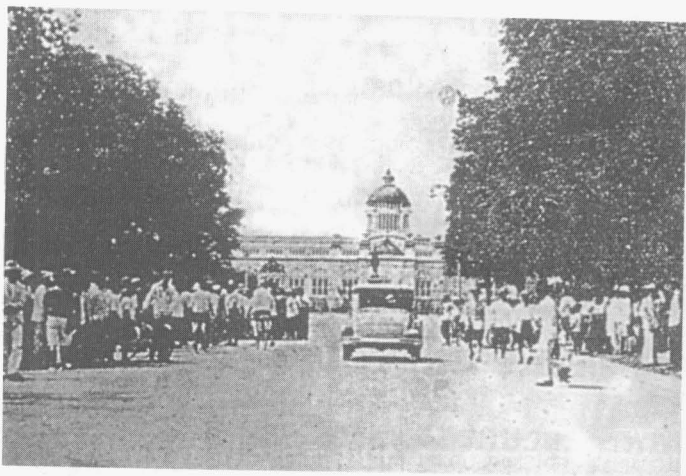
อดีต ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการคลัง

อดีต เสรีไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

* จาก หนังสือ "นิติศาสตร์ 2514" โดยนักศึกษา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

WSI: เหตุใดและด้วยวิธีใด ดร. ปรีดี พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐ์มนูธรรม จึงจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้นเป็นตลาดวิชาแห่งแรกในประเทศไทย ตลอดจนเกี่ยวโยงกับโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ อย่างใด เหตุใดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจึงถูกคุกคามจากการเมืองของฝ่ายตรงข้ามแทบจะตั้งไม่ติดตลอดมา และมหาวิทยาลัยนี้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเพียงใดหรือไม่ ท่านปัญญาชนผู้มีใจเป็นธรรมย่อมจะพิจารณาได้จากเรื่องนี้

ประชาธิปไตยเมืองไทยเริ่มทอแสงตอนรุ่งอรุณของวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดย “คณะราษฎร” ได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบปรีมาญาสิทธิราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 พระองค์ท่านได้ทรงเสียสละสิทธิในพระองค์อย่างใหญ่หลวง เพื่อความวัฒนาของประเทศชาติและความสุขสมบูรณ์ของประชาชน ดำรงพระองค์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยเยี่ยงนานอารยประเทศ โปรดเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นายปรีดี พนมยงค์ มั่นสมองของคณะราษฎร เป็นผู้ร่าง และรัฐธรรมนูญฉบับนี้เองได้ยึดถือเป็นหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเป็นต้นมา แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมต่อมาเพื่อความเหมาะสมอย่างไรก็ตาม

ประชาชนหลังไหลไปยังพระบรมรูปทรงม้า เมื่อทราบเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475

ได้เปลี่ยนหลักการนี้แต่อย่างไรไม่ โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ได้ร่างขึ้นในเวลากะทันหัน ถ้อยคำสำนวนยังไม่ไพเราะ เพราะพริ้งเท่าที่ควร คณะราษฎรประสงค์จะเทอดทูนพระบรมเดชาณุภาพพระมหากษัตริย์ องค์พระประมุขของประชาชนชาวไทยให้สมพระเกียรติ จึงเห็นควรเพิ่มหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์ลงไว้ในรัฐธรรมนูญอีกหมวดหนึ่ง รัฐบาลในขณะนั้นซึ่งเรียกว่าคณะราษฎรจึงให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ร่างและเสนอกรรมาธิการพิจารณา ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีได้นำร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระบรมราชวินิจฉัยก่อน โดยให้นายปรีดี พนมยงค์ ไปเฝ้าทูลชี้แจง จนเป็นที่พอ

พระราชหฤทัยทุกประการแล้ว จึงให้อาลักษณ์เขียนตัวบทรัฐธรรมนูญฉบับถาวรลงในสมุดข่อยนำขึ้นทูลเกล้าฯ เมื่อทรงพระราชวิจารณ์ถึถ้วนทั่วกระบวนความแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นสมควรพระราชทานพระบรมราชานุมัติและทรงลงพระปรมาภิไธย โปรดเกล้าฯ ให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ลงวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 ประสิทธิประกาศนพระราชทานแก่ประชากรขององค์ให้ดำรงอิสราธิปไตยโดยบริบูรณ์ เป็นรัฐธรรมนูญถาวรปกครองแผ่นดิน บังเกิดสันติสุข ประชากรมีความผาสุกดำรงอยู่เย็นยงคู่กับสยามรัฐราชสีมา ตราบเท่ากัลปาวสานสมดังพระบรมราชปณิธาน

ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรได้ตกลงกันไว้ก่อนว่า จะปรับปรุงแก้ไขสิ่งเลวร้ายและเสื่อมโทรมในบ้านเมืองอย่างไร ดังนั้นเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรจึงได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แก่ประชาชนและประกาศไว้ในหลัก 6 ประการ อันหลัก 6 ประการของคณะราษฎรนี้ รัฐบาลหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาจนกระทั่งถูกรัฐประหารได้ยึดถือเป็นนโยบายหลักบริหารบ้านเมืองตลอดมาคือ

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษ-

4. จะต้องให้ราษฎรได้มีสิทธิเสมอภาค (ไม่ใช่ให้พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎรเช่นที่เป็นอยู่)

5. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวข้างต้น

6. จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ใกล้ 6 ประการของคณะราษฎรนี้เป็นอุดมการณ์หรือแนวนโยบาย ซึ่งเป็นเป้าหมายที่แสดงเจตจำนงจะปรับปรุงทะนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าเพื่อประชาชนชาวไทยมีความสุขสมบูรณ์ และได้ประกาศเป็นคำมั่นสัญญาแก่ประชาชนหลัก 6 ประการของคณะราษฎรนี้ รัฐบาลของคณะราษฎรหรือรัฐบาลต่อ ๆ มาได้ยอมรับและยึดถือเป็นนโยบายบริหารบ้านเมืองมาโดยตลอด จนกระทั่งรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 อันเป็นวาระอวสานแห่งความรับผิดชอบทางการเมืองของคณะราษฎรมาอยู่ในความรับผิดชอบของคณะรัฐประหารซึ่งยกเอาเหตุ 3 ประการที่ประชาชนสนใจระหยาบอยากจะทราบความจริง และเหตุที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนอยู่ในขณะนั้นหมดไป จึงยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างกระทำการรัฐประหารและเป็นคำมั่นสัญญาต่อประชาชนในการโค่นล้มรัฐบาลปรีดี-ธำรง คือ

1. จะจัดการชำระสะสางคดีสวรรคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 นำตัวคนร้ายที่ลอบปลงพระชนม์หรือสมคบกันลอบปลงพระชนม์ มาลงโทษให้จงได้

2. จะจัดการปราบปรามการทุจริต นักรบราษฎรบังหลวง

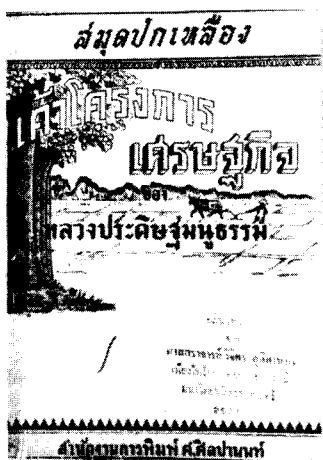
ในวงราชการให้หมดไป

3. จะจัดการให้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีราคาสูงให้ราคาต่ำลงไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างที่เป็นอยู่

ไม่ว่าคณะผู้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะใดย่อมจะต้องฉวยโอกาสของต่อเหตุการณ์หรือวิกฤติการณ์เลวร้ายเสื่อมโทรมของบ้านเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้ราษฎรเดือดร้อนและไม่พึงพอใจจะให้เกิดขึ้น ลูกขึ้นทำการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง และประกาศเป็นอุดมการณ์ยอดปราบปรามของประชาชนในขณะนั้น เป็นสัญญาต่อประชาชนว่าจะจัดการแก้ไขเหตุการณ์หรือวิกฤติการณ์เหล่านั้นให้สู่สภาวะปกติ ยังความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชน อุดมการณ์ซึ่งคณะก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะใดจะเป็นจริงหรือล้มเหลวเพียงใด และสุจริตต่อประชาชนเพียงใดหรือไม่ ท่านปัญญาชนทั้งหลายจะสำรวจดูได้จากผลงานการเมืองระหว่างที่บริหารบ้านเมืองอยู่

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องแก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเท่านั้น คือในหลัก 6 ประการของคณะราษฎร ข้อ 3 ได้กำหนดไว้ว่า "จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก" เมื่อคณะราษฎรได้ให้คำปฏิญญาไว้แก่ประชาชนเช่นนั้น ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองและได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พุทธศักราช 2475 แล้ว

คณะราษฎรหรือคณะรัฐมนตรีชุดแรก อันมีพระยามโนปกรณ-
นิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรี จึงให้หลวงประดิษฐมนูธรรม
หรือ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ร่าง “โครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ”
ขึ้นเสนอคณะกรรมการมีจำนวน 14 คน ซึ่งมีพระยามโน-
ปกรณเป็นประธานกรรมการ และหลวงประดิษฐมนูธรรม
เจ้าของโครงการเป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย ในการวางรากฐาน

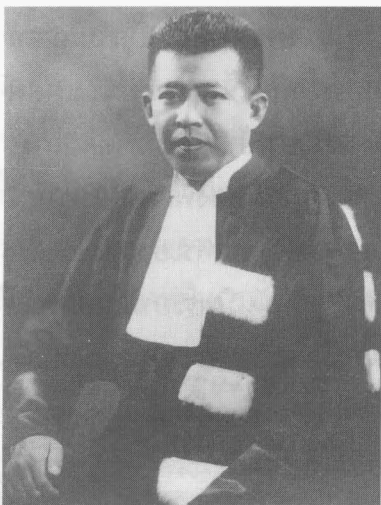
ทางเศรษฐกิจของคณะราษฎร
นี้เป็นความมุ่งมั่นปรารถนาอัน
แรงกล้า ซึ่งเป็นอุดมการณ์สูง
ส่งข้อหนึ่งที่จะปูพื้นฐานทาง
เศรษฐกิจของชาติให้มั่นคงและ
สมบูรณ์ ประชากรมีความสุข
สมบูรณ์ ฐานะของประเทศ
มั่นคง อุดมสมบูรณ์พูนสุข
นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศ
ชาติอย่างมหาศาล ตลอดทั้ง

ประชาชนก็ร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน ถ้าจะเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองเพียงเปลี่ยนแต่ตัวผู้บริหารประเทศเท่านั้นก็หาเป็น
ประโยชน์อันใดไม่ซึ่งทั่วโลกเขาไม่นิยมยกย่องว่าเป็นนักปฏิวัติ
หรืออภิวุฒินี่ที่แท้จริง

เป็นที่น่าเสียใจและเสียดยอย่างยิ่ง ความหวังจากโครงการ
เศรษฐกิจแห่งชาติของคณะราษฎร ซึ่งร่างโดย ดร. ปรีดี พนมยงค์

ที่คิดและตกลงวาดภาพไว้สูงส่งกับบรรดาเพื่อนนักเรียนนอก
ที่ร่วมคิดกันแต่ครั้งศึกษาอยู่ด้วยกันในประเทศฝรั่งเศสที่
ปรารถนาจะนำมาใช้ทำนุบำรุงและปรับปรุงบ้านเมืองให้วัฒนาถาวร
มีฐานะมั่งคั่งสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจก็ต้องพินิจมาดัดบวบลง
เพราะในคณะกรรมการจำนวน 14 คนที่รัฐบาลพระยามโนปกรณักษ์
ตั้งขึ้นพิจารณาในโครงการเศรษฐกิจนั้นมีพระยามโนปกรณักษ์
คนเดียวที่ไม่เห็นด้วย เห็นว่าเป็นแผนการของคอมมิวนิสต์
ถ้าประกาศใช้จะทำให้บ้านเมืองเดือดร้อน บ้านเมืองจะลุกเป็น
ไฟ ทั้ง ๆ ที่คณะราษฎร สมาชิกในคณะรัฐมนตรี และสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรส่วนมากเห็นด้วย และใครให้ประกาศใช้

๥สงแห่งประชาธิปไตยที่เริ่มทอเมื่อรุ่งอรุณของวันที่ 24
มิถุนายน 2475 ก็กลับรีบหรี่ลง พระยามโนปกรณักษ์ อาจารย์
กฎหมายที่เคารพนับถือและที่หลงประดิษฐ์ เชื่อถือไว้วางใจ
และเสนอคณะราษฎรให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของเมือง
ไทยในระบอบประชาธิปไตย ตลอดทั้งในวงการนักกฎหมาย
ทั่วไปยกย่องเชื่อถือกันว่าท่านทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม เคร่งครัด
ต่อตัวบทกฎหมาย ไม่มีผู้ใดเทียมได้ ก็เริ่มสร้างรอยมลทิน
ต่างด่างไว้ในประวัติศาสตร์การเมืองของไทย เป็นตัวอย่าง
ที่ผิดทำนองคลองธรรมให้ปฏิบัติกันต่อๆ มาด้วยกำลังสนับสนุน
จากฝ่ายปฏิกิริยาทั้งบนดินและใต้ดิน ซึ่งเคยเสวยผลและ
เสพสุขจากอภิสิทธิ์ที่ตนเคยได้รับอยู่ ก็ทำการละเมิดรัฐธรรมนูญ
อันเป็นกฎหมายปกครองบ้านเมืองสูงสุด สั่งปิดสภาผู้แทนราษฎร

ดร. ปรีดี พนมยงค์

โดยไม่มีกำหนดเวลาเปิด ยุบเลิกคณะรัฐมนตรีชุดแรกของ
คณะราษฎร แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีของตนขึ้นใหม่ โดยมีได้รับ
ความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรและให้คณะรัฐมนตรีที่ตั้งใหม่
นี้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนสภาผู้แทนราษฎร โดยถวายคำยินยอม
พระมหากษัตริย์ทรงตรากฎหมาย และใช้อำนาจบริหารบัญญัติ
ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินอกนั้นให้ใช้ได้ไว้
ก่อน โดยตราพระราชกฤษฎีกายึดอำนาจการปกครอง ลงวัน
ที่ 1 เมษายน 2476 อ้างเหตุภาวะฉุกเฉินขึ้นอย่างเลื่อนลอย
และไร้เหตุผลว่าโครงการเศรษฐกิจฉบับนี้จะนำความหายนะมา
สู่ประเทศและทำลายความมั่นคงแห่งรัฐ เหตุผลในการทำการ
ละเมิดรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ก็ด้วยความปรารถนาอันใหญ่ยิ่งเพื่อ
ยับยั้งการประกาศใช้โครงการเศรษฐกิจ ร่างโดย ดร. ปรีดี พนมยงค์
(หลวงประดิษฐมนูธรรม) ของคณะราษฎร และเพื่อเนรเทศ

หลวงประดิษฐ์ ออกนอกประเทศไป ต่อจากนั้นหลวงประดิษฐ์ ก็เดินทางออกนอกประเทศไปกับท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ภริยาคู่ทุกข์ไปพำนักรอยู่ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2476 โดยตรงทางเรือเดินสมุทรที่ทำเรือบีไอ ถนนตก ท่ามกลางญาติมิตรและศิษย์พากันไปส่งอย่างคับคั่ง โดยเฉพาะคณะผู้ก่อการแทบทุกคน ต่างมีสีหน้าเศร้าโศกมาก ตาแดงน้ำตาคลอเบ้า แสดงความอาลัยในการจากไปโดยไม่ทราบ ว่าสักเมื่อไรจะได้กลับมาของผู้ที่นาระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญมาให้ ภาพอันติดตาตรึงใจในวันนั้นที่ทุกคนที่ไปส่ง จะลืมเสียมิได้ คือภาพพระยาพหลพลพยุหเสนาหัวหน้าคณะราษฎรฝ่ายทหาร สวมกอดหลวงประดิษฐ์ หัวหน้าคณะราษฎร ฝ่ายพลเรือนด้วยน้ำตาเต็มเบ้าตาทั้งสองฝ่ายท่ามกลางสายตา ทุกคนซึ่งแน่นขนัดตาที่นั่นพุ่งมาจับอยู่จุดเดียวกัน

พระยาพหลพลพยุหเสนา
(พจน์ พหลโยธิน) นายก-
รัฐมนตรี และนายกิตติมศักดิ์
คณะกรรมการมหาวิทยาลัย
(ม.ธ.ก.) ปี 2477-81

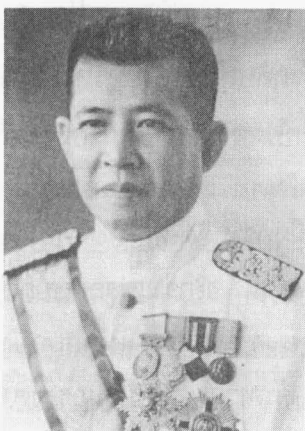
ประชาธิปไตยเมืองไทยเริ่มปฏิสนธิมาได้ 9 เดือนยังมีทัน
 ครบไตรมาส ก็เริ่มมีอาการจะแท้งเสียแล้ว ประชาชนที่สนใจต่อ
 กิจการบ้านเมือง ก็วิตกเป็นทุกข์ว่าเขมทิศการเมืองจะเดินไป
 ทางทิศใด พวกปฏิกิริยาหรือพวกคัดค้านที่เสวยอภิสิทธิ์เสพลux
 อยู่บนหยาดเหงื่อของราษฎร ก็ต่างแสดงความดีอกดีใจ แต่
 สำหรับราษฎรส่วนใหญ่ที่ไร้อภิสิทธิ์ ก็เป็นทุกข์เป็นร้อนเกรงว่า
 ประชาธิปไตยที่น่าสิทธิและประโยชน์สุขมาให้แก่ประชาชนนั้นจะ
 ดับสลายหรืออย่างไร ยิ่งคณะผู้ก่อการทั้งหลายและพลเรือน
 เริ่มกระวนกระวายใจใหญ่เมื่อได้ทราบข่าวว่ารัฐบาลพระยามโน-
 ปกรณ์ฯ ปลดและโยกย้ายนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของคณะราษฎร
 ที่คุมกำลังสำคัญทางทหาร เช่น ปลดพระยาพลพลพยุหเสนา
 ออกจากผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นกำลังสำคัญและความมั่น
 คงของรัฐบาล ย้ายพระยาฤทธิอัคเนย์จากผู้บังคับการทหาร
 ปืนใหญ่ ย้ายหลวงพิบูลสงครามจากรองผู้บังคับการปืนใหญ่
 และรองผู้บัญชาการทหารบก ไปประจำตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้คุม
 อำนาจสำคัญทางทหาร เป็นเหตุเพิ่มความกระหกระเทือนใจแก่
 คณะผู้ก่อการยิ่งขึ้น ไม่รู้ว่าชะตากรรมของตนจะเป็นประการใด
 เป็นเครื่องเร่งรัดให้ตัดสินใจให้รวมกำลังกันทำการยึดอำนาจคืน
 จากพระยามโนปกรณ์ฯ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 จัดตั้ง
 รัฐบาลใหม่ขึ้น โดยมีพระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี
 เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรใช้รัฐธรรมนูญปกครอง
 บ้านเมืองต่อไป แต่กรรมยอมสนองกรรม พระยามโนปกรณ์ฯ
 ก็ต้องเดินทางออกนอกประเทศไปพำนักอยู่ที่เกาะปันัง ในอาณา-

นิคมของอังกฤษอยู่จนกระทั่งหมดอายุขัย ส่วนหลวงประดิษฐา
นั้น รัฐบาลพระยาพลพยุหเสนา ก็เรียกตัวกลับเข้ามาช่วยบริหารบ้าน
เมืองต่อไป

นี่แหละเรื่องของการเมือง เมื่อความคิดเห็นทางการเมือง
หรือผลประโยชน์ขัดกัน ก็ต้องเป็นเช่นนี้ อย่างว่าแต่ลูกศิษย์กับ
อาจารย์ที่รักใคร่เคารพนับถือกันเลย พี่กับน้อง แม่กับลูกยัง
ประหารกันได้ เช่น เจ้าแม่ศรีสุดาจันทร์สมคบกับขุนวรวงศา
แย่งราชสมบัติพระแก้วฟ้าโอรส เป็นต้น ดังคำโคลงประวัติศาสตร์
บทหนึ่งซึ่งเป็นอมตะ กล่าวไว้เป็นคติเตือนใจ ซึ่งกรมศิลปากร
เขียนป้ายปิดไว้ที่เจดีย์อนุสาวรีย์พระเจ้าอ้าย พระเจ้ายี่ กษัตริย์
สองพี่น้องชนช้างแย่งราชสมบัติกันที่ประตูเข้าพระราชวังโบราณ
ดังนี้

โทเจ้าอ้ายยี่ครั้ง	ชนคช
โมหะยุททห้วยศ	ชเยศร์ ไชรี
โทท้าวเงื่องจ้าวจรด	เคียรขาดพร้อมพ่อ
สันโดษสามพระยาได้	เสด็จขึ้นครองเมือง

ไปนั้นว่าประชาธิปไตยที่กำลังหายใจแหม่วๆ อยู่ก็กลับ
ฟื้นคืนชีพได้อีกครั้งหนึ่งด้วยน้ำมือของคณะผู้ก่อการโดยการนำ
ของพระยาพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้า และหลวงพิบูล-
สงครามกับมิตรร่วมตาย

หลวงประดิษฐมนูธรรม
(ดร. ปรีดี พนมยงค์)

เพื่อให้อุดมการณ์อันสูงส่ง
ยอดปรารถนาแรงกล้าของคณะ
ราษฎรในหลัก 6 ประการ ซึ่ง
ให้คำมั่นสัญญาไว้ต่อประชาชน
บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย
รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา
ก็เรียกตัวหลวงประดิษฐ์ (ดร.
ปรีดี พนมยงค์) กลับจากประเทศ
ฝรั่งเศส และแต่งตั้งดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีลอยในรัฐบาลพระยา
พหลพลพยุหเสนาให้รับผิดชอบ

ในนโยบายต่างๆ ไป เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2476 แต่ศัตรูทาง
การเมืองของคณะราษฎรที่สูญเสียอำนาจทางการเมืองและ
อิทธิฤทธิ์ทำได้ลดละความพยายามและอาฆาตมาดร้ายไม่ได้
พยายามรื้อฟื้นแผลเก่าที่กล่าวหาว่า หลวงประดิษฐ์ และโครง
การเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้นโฆษณาปลุกปั่นโจมตีใส่ร้าย
ว่ารัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นคอมมิวนิสต์เพราะ
เอาหลวงประดิษฐ์เข้ามาร่วมเป็นรัฐบาล ปลุกปั่นทหารหัวเมือง
ให้เข้าใจผิด ยกกำลังมาล้อมพระนคร เกิดกบฏบวรเดชเมื่อวันที่
11 ตุลาคม 2476 โดยมีพลโทพระองค์เจ้าบวรเดช เป็นแม่ทัพ
ใหญ่ฝ่ายกบฏ มีพลตรีพระยาศรีสิทธิสงคราม เป็นแม่ทัพหน้า
เรียกร้องให้รัฐบาลพระยาพหลฯ ลาออก และจัดตั้งรัฐบาลขึ้น
ใหม่ โดยความเห็นชอบด้วยกันทั้งฝ่ายรัฐบาลและกบฏ โดย

เฉพาะหลวงประดิษฐฯ ขอไม่ให้เข้าร่วมอยู่ในรัฐบาล

ตามคำขาดของฝ่ายกบฏบวรเดชนี้ รัฐบาลพระยาพล-
พลพยุหเสนาไม่เห็นด้วย จึงสั่งปราบกบฏทันที ฝ่ายกบฏแตก
พ่ายหนีไป พลตรีพระยาศรีสิทธิสงครามแม่ทัพหน้าตายในที่
รบที่ปากช่อง แม่ทัพใหญ่และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ก็หลบหนีออก
นอกประเทศไปพำนักอยู่ประเทศอินโดจีน อาณานิคมของ
ฝรั่งเศส เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ดร. ปรีดี พนมยงค์
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ บรรณานาจะสร้างสรรค์
สามัคคีในชาติ จึงนิรโทษกรรมแก่นักโทษหรือผู้ต้องหาทาง
การเมืองหมดหัวหน้ากัน แต่ถึงกระนั้น พลโทพระองค์เจ้า
บวรเดช ก็หาได้กลับเข้ามาในสมัยรัฐบาลปรีดี-ธำรง ไม่ จน
กระทั่งเกิดรัฐประหารแล้ว จึงเสด็จกลับประเทศไทย และใน
ที่สุดก็เสด็จทิวงคตภายในประเทศ ส่วนจอมพล ป. พิบูล
สงคราม ผู้เป็นแม่ทัพปราบกบฏบวรเดชพ่ายแพ้ไป มีอำนาจ
ยิ่งใหญ่และเกรียงไกรในแม่ทัพนายกองและประชาชนทั่วไป
เป็นหัวหน้าใหญ่คณะรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลปรีดี พนมยงค์
หัวหน้าใหญ่ขบวนการ “กู้ชาติเสรีไทย” เมื่อมหาสงครามโลก
ครั้งที่ 2 ออกไป มีลูกน้องสมัครพรรคพวกที่เป็นใหญ่เป็นโต
ทั้งคณะรัฐประหารและคณะปฏิวัติจำนวนไม่น้อย เมื่อหมด
อำนาจลงไปแล้ว ถ้ารัฐบาลในขณะนั้นไม่ใช่พรรคพวกของตน
หรือไว้วางใจในความปลอดภัยได้ก็เข้ามาไม่ได้ ก็ต้องไปจบชีวิต
ลงในต่างแดนอย่างน่าสงสาร นี่แหละ ชีวิตของนักการเมือง
ซึ่งอนุชนรุ่นหลังพึงสำนึกไว้เป็นบทเรียนว่า เมื่อหมดอำนาจ

ออกไปอยู่ต่างแดน จะกลับมาบ้านเกิดเมืองนอนได้ก็ด้วยเสียงเรียกร้องของประชาชน โดยนึกถึงคุณงามความดีที่นักการเมืองผู้นั้นได้กระทำไว้ให้แก่ชาติบ้านเมือง

เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ กลับเข้ามาบริหารบ้านเมืองคราวนี้ ได้ตระหนักดีว่าที่โครงการเศรษฐกิจล้มเหลวก็เพราะขาดการสนับสนุนจากประชาชน ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยประชาชนไม่ได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ในวิชาเศรษฐกิจการเมือง (Economic & Politic) เหมือนในนานาอารยประเทศ จึงไม่เข้าใจว่าจะเป็นผลดีและผลร้ายแก่ประเทศชาติและเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนเพียงใด และถึงแม้ว่าโครงการหรือแผนการเศรษฐกิจนั้นจะดีเลิศเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเพียงใด ถ้าประชาชนยังอยู่ในภาวะที่ยังด้อยในการศึกษา เฉพาะอย่างยิ่งในวิชาสาขาเศรษฐกิจและการเมืองก็ไม่สามารถบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายนั้นได้ เพราะขาดผู้มีความรู้ดำเนินการหรือปฏิบัติการตามแผนการหรือโครงการนั้น ๆ

ด้วยเหตุนี้ในการกลับเข้าบริหารบ้านเมืองในตอนหลังนี้ จึงมิได้แต่ต้องหรือหยิบยกเค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้นมาดำเนินการแต่อย่างใด แต่กลับหันมาสร้างหรือพัฒนาคนให้มีความรู้เพียบพร้อมเพื่อต่อต้านพวกปฏิกิริยาที่ถอยหลังเข้าคลองได้ ออกมารับใช้สังคมหรืองานอภิวัฒน์ดำเนินงานหรือปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ คือความรุ่งเรืองของประเทศชาติและความผาสุกสมบูรณ์ของมวลราษฎรทั้งหลาย

เป็นการปูรากฐานของระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคง นั่นคือ
ความคิดในการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ
เมือง” ของนายปรีดี พนมยงค์ เพื่อเพาะคนให้มีความรู้ความ
ชำนาญในการปกครอง บริหารบ้านเมือง ทะนุบำรุงบ้านเมือง
ให้เกิดความมั่งคั่งสมบูรณ์ ประชาชนมีความร่มเย็นเป็นสุข

จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง

นาย ปรีดี พนมยงค์ เป็นทั้งผู้ร่างโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัย วางระเบียบหลักสูตรการศึกษา ตลอดจนจัดหาสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัย ส่วนทุนในการจัดตั้งและก่อสร้างตัวอาคารสถานเรียนของมหาวิทยาลัย ก็มีได้รบกวนเงินงบประมาณแผ่นดิน แต่เอาเงินจากค่าสมัครเข้าเรียนของนักศึกษาที่วราษอาณาจักร ซึ่งเปิดโอกาสให้เรียนได้โดยทั่วไป เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกแห่งเดียวในประเทศไทยที่เปิดเป็นตลาดวิชาโดยหวังผลในขณะเดียวกัน เป็นการยิงนกนัดเดียวได้นก 2 ตัว คือ

(1) เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับการศึกษาเล่าเรียนวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง วิชากฎหมาย วิชาการเมือง การปกครอง วิชาเศรษฐกิจ และบรรดาวิชาอื่นๆ อันเกี่ยวกับวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

(2) ได้เงินค่าสมัครเข้าเป็นนักศึกษามากมายเป็นค่าจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เงินจำนวนที่เหลือยังนำไปจัดตั้งธนาคารเอเซียเพื่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรม เจริญมีฐานะมั่นคง มีสาขที่ตั้งอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บุคคลผู้ได้รับสิทธิให้เข้าศึกษาเล่าเรียนได้ในมหาวิทยาลัย ได้กำหนดคุณสมบัติและพื้นความรู้ไว้ตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช 2476 มาตรา 37 ไว้ดังนี้

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่มหาวิทยาลัยอาจยกเว้นให้แก่ผู้มีอายุต่ำกว่าสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เข้าเรียนได้เมื่อผู้นั้นสอบไล่ได้ชั้นมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงธรรมการ

(2) มีความประพฤติเรียบร้อย ซึ่งต้องมีผู้รับรองหนึ่งคน ผู้รับรองนั้นจะต้องเป็นเนติบัณฑิต หรือผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือผู้ได้ปริญญาใดปริญญาหนึ่งแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองนี้ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือข้าราชการตั้งแต่ชั้นประจำแผนกขึ้นไป

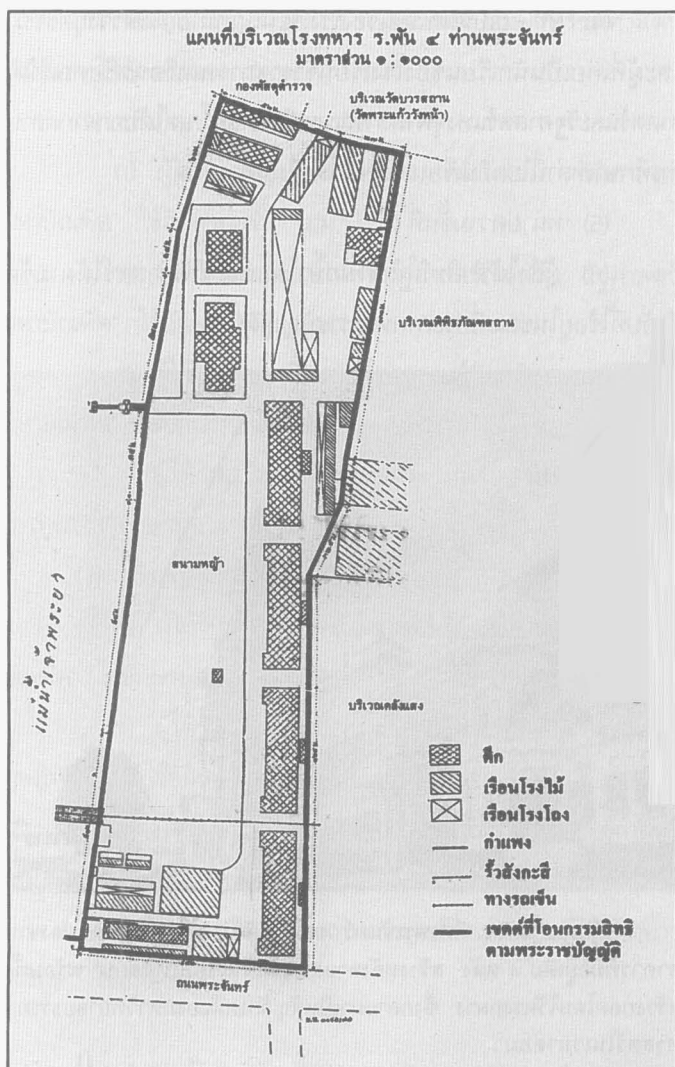
(3) สอบไล่ได้ชั้นมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงธรรมการ หรือสอบความรู้เบื้องต้นของมหาวิทยาลัยนี้ได้ หรือสอบความรู้อย่างอื่นอันมหาวิทยาลัยยอมเทียบให้เท่ากับวิทยฐานะดังกล่าวข้างต้น

ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศพระราชบัญญัตินี้ให้ผ่อนผันแก่ผู้ที่มิได้สอบไล่ความรู้ดังกล่าวข้างต้น สมัครเข้าเรียนได้เมื่อผู้นั้นมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(2) ผู้แทนตำบล

(3) ผู้ที่เป็นข้าราชการในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งผู้บังคับบัญชารับรองว่ามีความชำนาญในราชการเป็นพื้นความรู้เพียงพอที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ (โดยไม่จำกัดชั้นและตำแหน่ง)

(4) ผู้ที่เคยเป็นนักเรียนของโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม และผู้ที่เคยเป็นนักเรียนของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนหรือคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ได้ออกจากสถานการศึกษาเหล่านี้ไปก่อนเรียนสำเร็จ โดยไม่มีความผิด

(5) ทนายความชั้นที่ 2

(6) ผู้ซึ่งได้รับสิทธิให้เข้าศึกษาในแผนกนิติศาสตร์ได้ตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ในขณะที่ประกาศพระราชบัญญัตินี้

ดึกโดม ม.ร.ก. ที่ทำพระจันทร์ ขณะกำลังก่อสร้าง โดยดัดแปลงจากอาคารที่มีอยู่เดิม 4 หลัง สร้างหลังคาและทางเดินเชื่อมให้ติดกัน พร้อมทั้งสร้างยอดโดมไว้ตรงกลาง ซึ่งกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเวลาต่อมา

การศึกษาในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง กำหนดปริญญาไว้เป็น 3 ชั้น แบบมหาวิทยาลัยในประเทศ แถบตะวันตก คือ

(1) ปริญาตรี ผู้ได้รับปริญานี้เรียกว่า "ธรรมศาสตร์บัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "ธ.บ."

(2) ปริญาโท

ก) ผู้ได้รับปริญานี้ทางนิติศาสตร์เรียกว่า "นิติศาสตร์มหาบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "น.ม."

ข) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางรัฐศาสตร์เรียกว่า "รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "ร.ม."

ค) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า "เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "ศ.ม."

ง) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางทูตเรียกว่า "มหาบัณฑิตทางการทูต" ใช้อักษรย่อว่า "ท.ม."

(3) ปริญาเอก

ก) ผู้ได้รับปริญาทางนิติศาสตร์เรียกว่า "นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "น.ด."

ข) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางรัฐศาสตร์เรียกว่า "รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "ร.ด."

ค) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า "เศรษฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต" ใช้อักษรย่อว่า "ศ.ด."

ง) ผู้ได้รับปริญานี้ในทางการทูตเรียกว่า "ดุษฎีบัณฑิตทางการทูต" ใช้อักษรย่อว่า "ท.ด."

การศึกษาชั้นปริญาตรี ผู้ศึกษาจำต้องเรียนวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (ธรรมศาสตร์ ธรรมนุญศาล ยุติธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการเลือกตั้ง กฎหมาย

การปกครอง กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง กฎหมายระหว่าง
 ประเทศแผนกคดีบุคคล กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดี
 อาญา วิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา กฎหมาย
 ลักษณะล้มละลาย กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา ลัทธิ
 เศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ กฎหมายการคลัง และระเบียบวิธี
 ปฏิบัติราชการของทบวงการเมืองตามที่มหาวิทยาลัยจะกำหนด
 ให้เลือกและวิชาอื่น ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

ดิกโดม หรือ “แม่โดม” ของชาวธรรมศาสตร์ ออกแบบตามแนวคิด
 ของนายปรีดี พนมยงค์ “สวย-ทันสมัย-ใช้การได้” โดยสถาปนิก หมิว
 อภัยวงศ์

การศึกษาปริญญาโทนั้น ผู้ศึกษาจะต้องเรียนวิชาตาม
ประเภทต่าง ๆ ที่ตนสมัคร คือ

27 มิถุนายน 2477 ทำพิธีเปิดป้าย มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์
และการเมือง โดยผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(1) ปริญญาโททางนิติศาสตร์ เรียนวิชาประวัติศาสตร์
กฎหมาย อาชญาวิทยา กฎหมายอาญาพิสดาร กฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์พิสดาร กฎหมายของประเทศแองโกลแซก-
ซอน กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย การฝึกหัด
ในทางอรรถคดีและวิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

(2) ปริญญาโทในทางรัฐศาสตร์ เรียนวิชาประวัติศาสตร์
การปกครอง กฎหมายปกครองพิสดาร กฎหมายรัฐธรรมนูญ
และกฎหมายการเลือกตั้งพิสดาร อาชญาวิทยา วิทยาศาสตร์

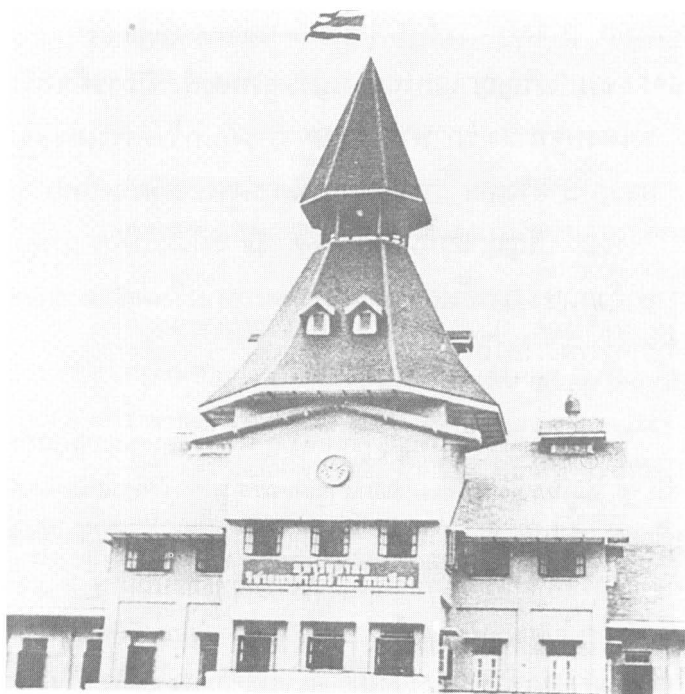
การคลัง การทะเบียนและสถิติพยากรณ์ ความรู้ทั่วไปในการ
สาธารณูปการ ความรู้ทั่วไปในการศึกษาศาสตราและศิลปการ
ความรู้ทั่วไปในการพาณิชย์ คมนาคม เกษตร อุตสาหกรรม
โยธา วิทยาศาสตร์ การฝึกหัดงานในทบวงการเมืองของรัฐบาล
หรือการฝึกหัดงานในที่อื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

(3) ปริญญาโททางการทูต เรียนวิชาประวัติศาสตร์การ
เกี่ยวพันระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศพิสดารสัญญา
ทางพระราชไมตรีระหว่างสยามกับต่างประเทศ สันนิบาตชาติ
ข้อตกลงระหว่างประเทศปัจจุบัน การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
กฎหมายการปกครองเมืองขึ้นของต่างประเทศ มารยาทและการ
สมาคมกับต่างประเทศ สุนทรพจน์และท่วงทีภาษาฝรั่งเศสและ
อังกฤษ ซึ่งรู้ดีหนึ่งภาษา รู้ปานกลางหนึ่งภาษา การฝึกหัด
ทำงานในกระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าประจำ
แผนก หรือการฝึกหัดในที่อื่น ซึ่งมหาวิทยาลัยจะได้กำหนดให้
และวิชาอื่น ๆ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติมอีก

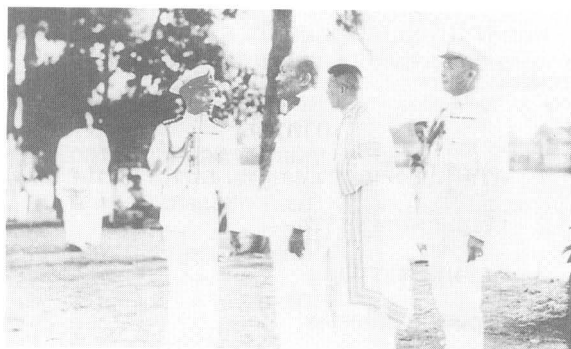
การศึกษาชั้นปริญญาเอกนั้น ผู้ศึกษาจำต้องเรียนวิชา
ตามประเภทต่าง ๆ ที่ตนสมัคร คือ

(1) ปริญญาเอกในทางนิติศาสตร์ มีการค้นคว้าตำรา
กฎหมายอังกฤษ การค้นคว้าตำรากฎหมายภาษาฝรั่งเศส การ
แต่งตำรากฎหมายภาษาไทย

(2) ปริญญาเอกในทางรัฐศาสตร์ มีการค้นคว้าตำรา
รัฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ การค้นคว้าตำราวิชารัฐศาสตร์ภาษา

วันเปิดตึกโดม ม.ร.ก. 9 กรกฎาคม 2479

พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จเป็นองค์ประธานในการเปิดตึกโดม เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2479 (ประทับยืนอยู่เป็นพระองค์แรก ส่วนบุคคลที่ 3 สวมเสื้อครุยคือหลวงประดิษฐมนูธรรม)

ฝรั่งเศส การแต่งตำรารัฐศาสตร์ภาษาไทย

(3) ปริญญเอกในทางเศรษฐศาสตร์ มีการค้นคว้า
ตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ การค้นคว้าตำราเศรษฐ-
ศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย

(4) ปริญญเอกในทางการทูต มีการค้นคว้าตำราการทูต
ภาษาอังกฤษ การค้นคว้าตำราการทูตภาษาฝรั่งเศส การแต่ง
ตำราการทูตภาษาไทย

หลักสูตรสำหรับปริญญาชั้นหนึ่ง ๆ นั้น กำหนดออกเป็นภาค
ต่าง ๆ ในภาคหนึ่ง ๆ ได้แยกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ถ้าวิชาใดมีปริมาณ
หรือคุณภาพมาก ก็แยกวิชานั้น ๆ ออกเป็นหลายลักษณะ ผู้ศึกษาจะ
ต้องสอบวิชาให้สำเร็จในภาคหนึ่งแล้วจึงจะมีสิทธิสอบในภาค 2 และ
ภาคต่าง ๆ ไปตามลำดับ แต่ในภาคหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ศึกษามีสิทธิที่จะแยก
สอบเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้ และเมื่อสอบไล่ได้ลักษณะใดแล้ว ก็ไม่ต้อง
สอบลักษณะนั้นซ้ำอีกสำหรับปริญญานั้น ๆ การสอบไล่มีปีละสองครั้ง

หลักสูตรปริญญาแบ่งออกเป็น 6 ภาค แต่ละภาคมีลักษณะ
วิชาเรียนดังนี้

ภาคหนึ่ง

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวแก่กฎหมายทั่วไป (ธรรมศาสตร์)
2. ธรรมเนียมศาลยุติธรรม
3. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
4. กฎหมายการเลือกตั้ง
5. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ภาคสอง

1. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์

2. กฎหมายอาญา
3. วิธีพิจารณาความอาญา

ภาคสาม

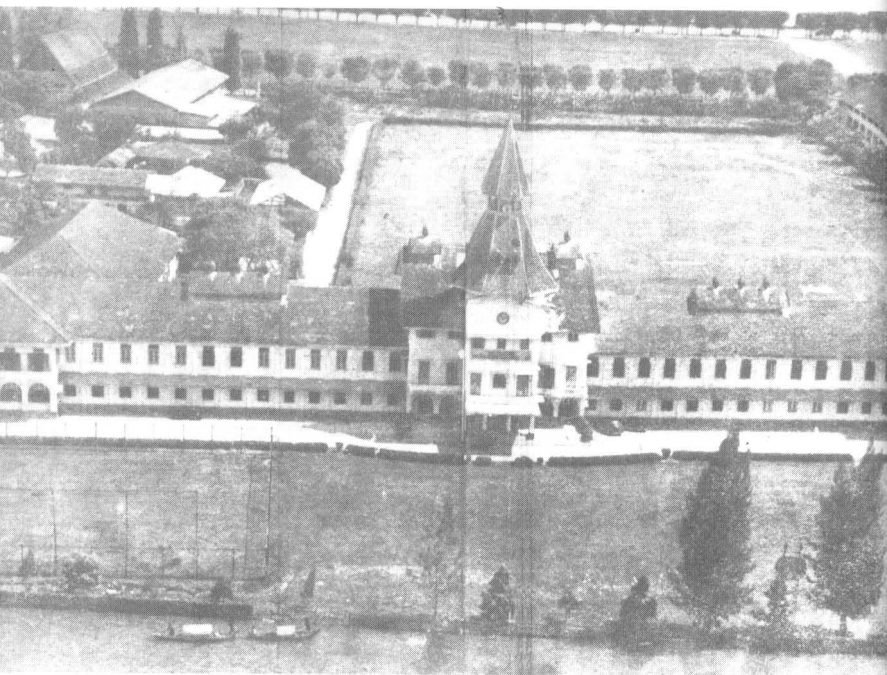
1. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้
2. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการประกันด้วยบุคคล และทรัพย์
3. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
4. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเช่าทรัพย์, เช่าซื้อ, จ้างแรงงาน, จ้างทำของ, รับขน
5. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม, ฝากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า, ประนีประนอม, การพนันและขั้นตอน
6. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน, นายหน้า, จัดการงานนอกสั่ง

ภาคสี่

1. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัด, ตัวเงิน, ประกันภัย
2. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท สมาคม
3. วิธีพิจารณาความแพ่ง
4. กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา
5. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก
6. กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ภาคห้า

1. ลัทธิเศรษฐกิจ
2. เศรษฐศาสตร์
3. กฎหมายการคลัง

ภาคหก

1. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง
2. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล
3. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา
4. กฎหมายปกครอง
5. ระเบียบวิธีปฏิบัติราชการของทบวงการเมือง

หลักสูตรการศึกษาวិชาการบัญชี

หลักสูตรการศึกษาวิชาการบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ภาค ในภาคหนึ่งมีกำหนด 3 ปี ดังนี้

ปีที่ 1

1. การบัญชีเบื้องต้น
2. หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
3. การเลขานุการ
4. ความรู้ทั่วไปในการพาณิชย์
5. เศรษฐศาสตร์ภาคต้น
6. ภาษาอังกฤษภาคต้น

ปีที่ 2

1. การบัญชีเกี่ยวกับหุ้นส่วน
2. การบัญชีเกี่ยวกับบริษัท
3. กฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท
4. เศรษฐศาสตร์ภาคปลาย
5. การคลัง
6. ภาษาอังกฤษภาคปลาย

ปีที่ 3

1. ปัญหาในการบัญชีและหลักการบัญชีราคาต้นทุน
2. การตรวจบัญชี
3. การธนาคาร
4. การฝึกหัดงานทางบัญชี

ในภาค 2 มีกำหนด 2 ปี ดังนี้

ปีที่ 4

1. การบัญชีโดยพิสดาร รวมการภาษีอากรและการคิดราคาต้นทุน
2. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ ครอบครัว และมรดก และกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

3. การสาธารณูปการและเทศบาล
4. การฝึกหัดงานทางบัญชี

ปีที่ 5

1. การบัญชีโดยพิสดาร
2. การตรวจบัญชีโดยพิสดาร
3. กฎหมายล้มละลาย
4. การฝึกหัดงานทางบัญชี

หลักสูตรชั้นปริญญาโท

- ก) ทางนิติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาค

ภาค 1

1. ประวัติศาสตร์กฎหมาย
2. อาชญาวิทยา
3. กฎหมายอาชญาพิสดาร

ภาค 2

1. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์พิสดาร
2. กฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน

ภาค 3

1. กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลก่อนมหาสงคราม
2. กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลภายหลังมหาสงคราม

ภาค 4

1. ความรู้ทั่วไปในทางรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การทูตปรัชญา
2. การฝึกหัดในทางอรรถคดี

ข) ทางรัฐศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาค

ภาค 1

1. ประวัติศาสตร์การปกครอง
2. กฎหมายปกครองพิสดาร
3. กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายการเลือกตั้งพิสดาร
4. อาชญาวิทยา

ภาค 2

1. วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง
2. การทะเบียนและสถิติพยากรณ์
3. ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธาณูปการ
4. ความรู้ทั่วไปในการศึกษา ศาสนา ศิลปการ

ภาค 3

1. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการพาณิชย์
2. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการคมนาคม
3. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการเกษตร
4. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคอุตสาหกรรม
5. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการโยธา
6. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการวิทยาศาสตร์
7. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการทหารบก
8. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคทหารเรือ

ภาค 4

1. ความรู้ทั่วไปในทางนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การทูต
ปรัชญา
2. การฝึกหัดงาน

ทีมฟุตบอลเตรียม ม.ธ.ก. ปี 2483-84 ผู้ควบคุมทีมคือ อาจารย์ทวี
ตะเวทิกุล และคุณสาวาท อินทรสุขศรี

ค) ทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาค

ภาค 1

1. ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ
2. เศรษฐศาสตร์พิสดาร
3. กฎหมายอุตสาหกรรมและกฎหมายกรรมกร

ภาค 2

1. วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง
2. การธนาคารและเครดิตสถาน
3. การบัญชี
4. ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ

ภาค 3

1. ความรู้ทั่วไปในการเทคนิคการพาณิชย์
2. ความรู้ทั่วไปในการเทคนิคการคมนาคม
3. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคเกษตร
4. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคอุตสาหกรรม
5. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคโยธา
6. ความรู้ทั่วไปในเทคนิควิทยาศาสตร์
7. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคการทหารบก
8. ความรู้ทั่วไปในเทคนิคทหารเรือ

ภาค 4

1. ความรู้ทั่วไปในทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การทูต ปรัชญา
2. การฝึกหัดงาน

ง) ทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาค

ภาค 1

1. ประวัติศาสตร์การเกี่ยวพันระหว่างประเทศ

2. กฎหมายระหว่างประเทศพิสดาร
3. สัญญาทางพระราชไมตรีระหว่างสยามกับต่างประเทศ

ภาค 2

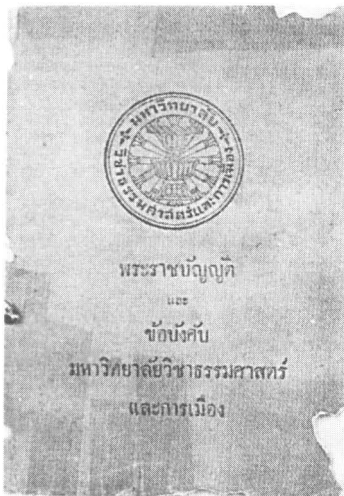
1. สันนิบาตชาติ
2. ข้อตกลงระหว่างประเทศสมัยปัจจุบัน
3. การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
4. กฎหมายการปกครองเมืองขึ้นของต่างประเทศ

ภาค 3

1. ภาษาอังกฤษ
2. ภาษาฝรั่งเศส
3. มารยาทและการสมาคมกับคนต่างประเทศ
4. สุนทรพจน์และท่วงที

ภาค 4

1. ความรู้ทั่วไปทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ปรัชญา
2. การฝึกหัดงาน

พระราชบัญญัติและข้อบังคับ
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมือง

หลักสูตรชั้นปริญญาเอก

นักศึกษาที่สำเร็จชั้นปริญญาโทในสาขาหนึ่งสาขาใดแล้ว ประสงค์จะทำปริญญาเอกในสาขานั้น ๆ ก็ต้องทำการค้นคว้า แต่งวิทยานิพนธ์ตามหัวข้อเรื่องที่มหาวิทยาลัยอนุมัติ เมื่อแต่งเสร็จแล้วก็เสนอกรรมการตรวจ เมื่อกรรมการเห็นว่าข้อเขียนนี้ใช้เป็นตำราได้แล้ว ผู้แต่งก็แสดงความประสงค์ขอเข้าสอบปากเปล่า เมื่อกรรมการซักถามเห็นว่าสมควรจะได้รับปริญญาเอก ก็รายงานมหาวิทยาลัยให้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตต่อไป

การศึกษาชั้นปริญญาเอก

ผู้มีสิทธิเข้าศึกษาในชั้นปริญญาเอกในทางใดทางหนึ่งต่อไปนี้คือ ทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูต จะต้องเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในทางเดียวกันนั้นมาแล้ว การศึกษาในชั้นปริญญาเอกกระทำโดยวิธีศึกษาและค้นคว้าในตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตามที่มหาวิทยาลัยจะได้อนุมัติอย่างน้อยสองภาษา ในลักษณะวิชาต่าง ๆ ในทางที่ตนสมัครเข้าศึกษาเป็นเวลอย่างน้อยหนึ่งปี นับแต่วันแสดงความจำนงต่อมหาวิทยาลัยว่า จะเข้าศึกษาในชั้นปริญญาเอก เมื่อนักศึกษาได้กระทำการศึกษาค้นคว้ามาครบหนึ่งปีแล้ว มหาวิทยาลัยจะได้สอบไล่วิธีการที่จะค้นตำรา และสอบไล่ได้แล้วจะต้องเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เป็นภาษาไทยในลักษณะวิชาใด ๆ ในทางที่ตนสมัครเข้าศึกษา

การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ นักศึกษาจะต้องเลือกศาสตรา-

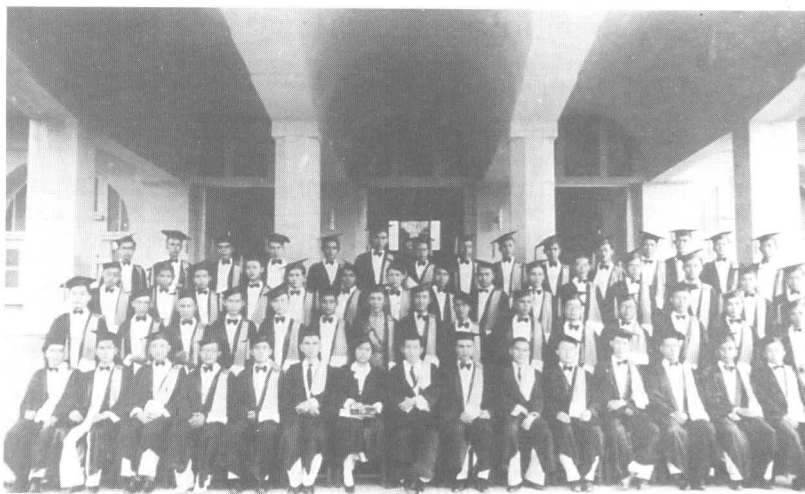
จารย์นายหนึ่งให้เป็นประธานการแต่งวิทยานิพนธ์ของตน

เรื่องที่จะเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยก่อน เมื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เสร็จแล้ว และประธานการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของตนได้ตรวจแล้ว ให้นักศึกษาผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์แสดงความประสงค์ต่อมหาวิทยาลัยขออนุญาตจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ และเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยแล้ว จึงจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ขึ้นได้

นักศึกษาจะต้องเข้าสอบปากเปล่าประกอบการแต่งวิทยานิพนธ์ ในการนี้ให้นำสำเนาวิทยานิพนธ์ที่จัดพิมพ์ขึ้นแล้วนั้นมาวางต่อมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนที่ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยจะได้กำหนดด้วย

ในการสอบปากเปล่า กรรมการสอบไล่ซึ่งแต่งตั้งขึ้นเพื่อการนี้จะได้ซักถามนักศึกษาถึงข้อความที่ได้เรียบเรียงในวิทยานิพนธ์นั้นตลอดจนซักถามถึงตำราและหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาได้กล่าวอ้างไว้ เพื่อทดลองให้ทราบว่านักศึกษาได้กระทำการค้นคว้าตำราและหลักฐานนั้นจริงเพียงไร นอกจากนี้กรรมการจะได้ซักถามในลักษณะวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรชั้นปริญญาตรีและปริญญาโทเพื่อยังดูว่า นักศึกษายังมีความรู้ทั่วไปคงทนในวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วเพียงไร

เมื่อกรรมการสอบไล่พิจารณาเห็นว่า นักศึกษาที่เข้าสอบปากเปล่ามีความรู้ถึงขีดสมควรแล้ว จึงให้ได้รับปริญญาเอก

“วันรับปริญญา” ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เสด็จ ประทาน
ปริญญาบัตร

เมื่อได้จัดตั้งมหาวิทยาลัย วางหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลวงประดิษฐมนูธรรมซึ่งในขณะนั้นยังไม่ได้คืนบรรดาศักดิ์ในฐานะผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ก็เชิญทูตานุทูตมาเลี้ยงที่มหาวิทยาลัย โดยให้นักศึกษารุ่นแรกที่เพิ่งสำเร็จหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและผ่านการอบรมแล้วเป็นผู้เสิร์ฟอาหารแล้ว ก็เจรจาขอให้เขารับรองหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เทียบเท่าของเขาเพื่อให้นักศึกษาของเราเข้าเรียนชั้นปริญญาโทและเอกในมหาวิทยาลัยในประเทศของเขาได้ ในที่สุดเขาก็รับรองเทียบให้เข้าเรียนได้ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรที่วางไว้เข้าหลักสากลและกระเดียดสูงกว่าของเขา

โดยที่ได้วางหลักสูตรไว้สูง และเปิดโอกาสให้เรียนได้กว้างขวางในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดยไม่กีดกันนักศึกษาที่เรียนสำเร็จไป จึงมีความรู้กว้างขวาง แตกฉานออกไปประกอบอาชีพได้ทุกสาขา ทั้งส่วนตัวและทางราชการได้เป็นใหญ่เป็นโตเจริญรุ่งเรืองไปตาม ๆ กันเต็มบ้านเต็มเมืองดังเป็นที่ประจักษ์ คือ

เป็นรัฐมนตรี

นายบุญย์ เจริญไชย

นายเลียง ไชยกาล

นายวิโรจน์ กมลภักดิ์

นายชิต เวชประสิทธิ์

นายพิน สุวรรณสาร

นายเสวต เปี่ยมพงศ์สานต์

นายใหญ่ ศวิตชาติ

นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์

นายสวัสดิ์ คำประกอบ

พล.ต.ท.พิชัย กุลละวณิช

นายจำลอง ดาวเรือง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

นายสุรพงษ์ ตรีรัตน์

นายสานนท์ สายสว่าง

นายประหยัด เอี่ยมศิลา

นายประสิทธิ์ จุลละเกศ

นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ

นายผล แสนสระดี

นายโสภณ ศุภธีระ

นายอดิเนา ควรพจน์

นายประสิทธิ์ ชูพินิจ

นายอุ๊ต นิตยสูตร

นายกำปัน ภูมิพานิช

นายฟอง การิน

นายพันธ์ อินทวงศ์

นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์

นายธรรมบุญ เทียนเงิน

นายเพทาย โชตินุชิต

ฯลฯ

เป็นปลัดกระทรวง

นายพ่วง สุวรรณรัฐ

นายเกรียง เอี่ยมสกุล

เป็นรองปลัดกระทรวง

นายจรูญ ปิยสิรานนท์

นายสำรวย สุทธิสิทธิ์

เป็นอธิบดี

นายสุวรรณ รื่นยศ

นายสนิท วิไลจิต

นายศักดิ์ ไชยวัฒน์

นายสาย หุตะเจริญ

นายเยื่อ สุสายัณห์

นายสนั่น เกตุทัต

พล.ต.ชาญ อังสุโชติ

ประธานศาลฎีกา

นายประกอบ หุตะสิงห์

รองประธานศาลฎีกา

นายียง เหลืองรุ่งษ์

นายกิตติ สีहनนท์

ผู้พิพากษาศาลฎีกา

นายทองคำ จารุเหตุ

นายเสนี วาทิน

นายโชค จารุจินดา

นายบุญเรือน เกิดศิริ

นายเสถียร ลิมปิษเสถียร

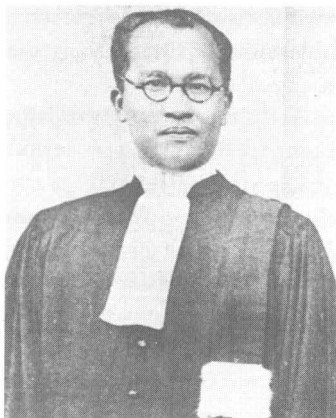
เป็นเอกอัครราชทูต

นายกนต์ธีร์ ศุภมงคล

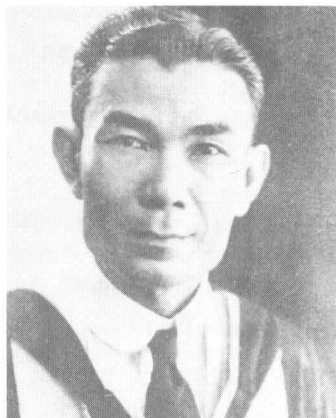
นายประสงค์ บุญเจิม

นายยวด เลิศฤทธิ์

นอกจากนั้นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ตามกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เช่น รองอธิบดี นายวิเชียร ไม่เรียง นายประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ผู้ว่าราชการ จังหวัด อัยการจังหวัด นายอำเภอ ผู้พิพากษาตุลาการ ทนายความทั่วราชอาณาจักร ก็ล้วนแต่สำเร็จออกไปจากสถานการศึกษาแห่ง ม.ธ.ก. นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เช่น พล.ต.ต. จำรัส มังคลารัตน์ ผู้บัญชาการตำรวจ ภูธรปัจจุบันนี้ พล.ต.ต.มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น พล.ต.ต.กฤษ ปังฉิมสวัสดิ์ เลขาธิการกรมตำรวจ พล.ต.ต.จำรัส เพ็งเจริญ ผู้บังคับการธนบุรี พล.ต.ต.ชุมพล โลหชาละ พล.ต.ต.สุรพงษ์ นาคะเสถียร รองผู้บังคับบัญชา

ศาสตราจารย์เตือน บุนนาค
เลขาธิการมหาวิทยาลัย (2482)

ศาสตราจารย์ พระยามานวราชเสวี
(ปลอด วิเชียร ณ สงขลา) กรรมการ
มหาวิทยาลัย (2482)

ธรรมศาสตร์บัณฑิตรุ่นแรก จำนวน 19 คน (2477)

การสอบสวนกลาง พล.ต.ต.ธรา ธารวณิชช์ เป็นต้น ตลอดจนนักธุรกิจ
ทั่วไป เช่น นายห้างไนติงเกล คือ นายเนต สุเช็นรายย์ เป็นต้น

การสอบตามหลักสูตรนั้น ต้องสอบทั้งข้อเขียนและปาก
เปล่า การสอบข้อเขียนนั้นไม่ได้สอบด้วยวิธีตอบคำถามเป็น
ข้อ ๆ อย่างโรงเรียนสามัญทั่วไปหรืออย่างการสอบในสมัยนี้
นักศึกษาต้องเรียงความตามหัวข้อที่กรรมการกำหนดให้ โดย
ผู้สอบต้องแยกแยะเรียบเรียงขึ้นเป็นบทความ ถ้าผู้ใดไม่มีความ
รู้กว้างขวางจริง ๆ แล้วก็ไม่สามารถเรียงความได้ เมื่อสอบข้อเขียน
ได้แล้วจึงจะมีสิทธิเข้าสอบปากเปล่าได้ การสอบปากเปล่านั้น
มี 3 โຕะ ๆ หนึ่งมีกรรมการ 3 คน เมื่อกรรมการทั้ง 3 โຕะ
ไล่ไม่จนแล้ว จึงจะสอบผ่านปากเปล่าไปได้ และก่อนที่จะเข้า
รับปริญญาจะต้องเข้ารับการอบรมจากคณาจารย์ เฉพาะอย่าง
ยิ่งจากผู้ประสานการมหาวิทยาลัย ในเรื่องระเบียบประเพณี
และมารยาททางสังคมทั้งไทยและต่างประเทศก่อน เช่น ระเบียบ
การรับรอง การจัดโຕะรับแขก การเสิร์ฟอาหาร เมื่อเสร็จ
การอบรมแล้วจึงจะได้รับพระราชทานปริญญาบัตรต่อไป

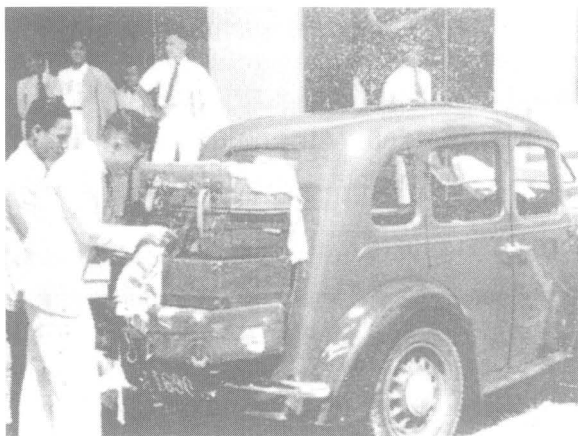
การอบรมนักศึกษาก่อนรับปริญญา

ธรรมศาสตร์บัณฑิต

นักศึกษาชั้นปริญญาตรีที่สอบไล่ได้ครบทุกลักษณะวิชา
ตามหลักสูตรชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยจะได้จัดให้เข้ารับ
การอบรมตามระเบียบการอบรมนักศึกษาก่อนรับปริญญาธรรม-
ศาสตร์บัณฑิต

พาหนะที่จะพานักศึกษา (ที่เข้าอบรมก่อนรับปริญญา) ไปชมสถานที่ต่าง ๆ (วัง พิพิธภัณฑ์ สภาผู้แทนฯ โรงเบียร์ไทยบุญรอด ฟังการพิจารณาของศาล โรงงานทำกระดาษ โรงไฟฟ้าลพบุรี ฯลฯ)

นักศึกษาชนสัมพันธ์เข้าสู่สถานที่อบรมภายใน ม.ธ.ก. ก่อนการรับปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต ปี 2482

การอบรมกระทำโดยเรียกตัวผู้รับการอบรมเข้ามาอยู่รวมกันในมหาวิทยาลัยตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการอบรม และดำเนินไปโดยมีการฝึกซ้อมเกี่ยวแก่มารยาท คีลธรรม วินัย การสมาคม และทั่วทั้ง การพาไปดูสถานที่สำคัญต่าง ๆ

การฝึกหัดในทางพลศึกษา ฯลฯ

มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีอาจารย์ของมหาวิทยาลัยควบคุมการอบรมคอยสังเกตเหตุการณ์สอดส่องถึงการปฏิบัติและความประพฤติของผู้รับการอบรม จัดบันทึกไว้เพื่อเสนอคณะกรรมการมหาวิทยาลัยประกอบการพิจารณาว่า เป็นผู้สมควรจะได้รับปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตหรือไม่

เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการอบรมในข้อปฏิบัติการเกี่ยวกับการมีชีวิตร่วมกันในบรรดาผู้รับการอบรม มหาวิทยาลัยได้จัดแบ่งออกเป็น 5 หมู่ มีจำนวนเท่ากันและมีหน้าที่ตามหมู่ดังนี้

- (1) หมู่ดูแลห้องนอน
- (2) หมู่ดูแลห้องรับประทานอาหาร
- (3) หมู่ดูแลอาหารและการครัว
- (4) หมู่การกีฬาและบันเทิง
- (5) หมู่รักษาเวลาและการปฏิบัติการโดยทั่วไป

เพื่อที่จะให้ผู้รับการอบรมทุกคนได้หมุนเวียนเข้าประจำใน ทุก ๆ หมู่ มีการเปลี่ยนตัวคนในหมู่หนึ่ง ๆ ทุก ๆ 3 วัน ภายหลัง 3 วันแรกจากการเปิดการอบรม โดยเปลี่ยนถอยเป็นลำดับจากหลังไปหาต้น

หมู่ดูแลห้องนอน มีหน้าที่ดูแลความสะอาดในห้องนอน เครื่องใช้ในการนอน โดยมีคณงานของมหาวิทยาลัยอยู่ในใต้บังคับบัญชา 2 คน นอกจากนั้นให้มีหน้าที่ควบคุมให้ผู้ที่มารับการอบรมปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับห้องนอนอีกด้วย

หมู่ดูแลห้องรับประทานอาหาร มีหน้าที่ดูแลความสะอาดในการรับประทานอาหาร จัดโต๊ะรับประทานอาหาร วางอาหารดูแลให้ผู้รับการอบรมได้นั่งประจำที่และรับประทานอาหารจนแล้วเสร็จ หมู่นี้จึงจะรับประทานอาหารได้

ในการรักษาความสะอาดในห้องรับประทานอาหารมหาวิทยาลัยได้จัดคนงานของมหาวิทยาลัยให้อยู่ในความควบคุม 2 คน

หมู่ดูแลอาหารและการครัว มีหน้าที่เป็นผู้สั่งซื้ออาหารกำหนดชนิดอาหารที่จะรับประทานในมื้อหนึ่ง ๆ ภายในอัตราซึ่งจะได้กำหนดให้ และดูแลทำการครัวให้เป็นไปด้วยความสะอาดทางมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งโรงครัว และอาหารและหาคนครัวไว้

หมู่การศึกษาและบันเทิง มีหน้าที่รักษาความสะอาดของห้องพักผ่อนและห้องอบรม โดยมีคนงานของมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดทำความสะอาดคนหนึ่ง และมีหน้าที่จัดให้มีการแข่งขันในทางกีฬา จัดให้มีการบันเทิง

หมู่รักษาเวลาและการปฏิบัติการโดยทั่วไป มีหน้าที่รักษาเวลาซึ่งกำหนดโดยปกติ ดังนี้

- ก) 5.30 นาฬิกา ตื่นนอน
- ข) 6.00 นาฬิกา พลศึกษา
- ค) 8.00 นาฬิกา อาหารเช้า
- ง) 9.00 นาฬิกา เข้าห้องอบรมหรือไปชมสถานที่
- จ) 12.00 นาฬิกา อาหารเที่ยง
- ฉ) 14.00 นาฬิกา เข้าห้องอบรมหรือไปชมสถานที่
- ช) 16.30 นาฬิกา พลศึกษา

ช) 19.00 นาฬิกา อาหารค่ำ

ญ) 22.00 นาฬิกา เข้านอน

ตึกสโมสร มหาวิทยาลัยวิชา
ธรรมศาสตร์และการเมือง ตอน
ถ่ายภาพนี้เป็นที่ทำการของคณะ
รัฐศาสตร์

ในระหว่างการอบรมผู้รับการอบรมจะต้องอยู่ประจำในมหาวิทยาลัยตลอดเวลา การออกไปนอกมหาวิทยาลัยจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ช่วยเลขาธิการมหาวิทยาลัยหรือผู้แทนเฉพาะในกรณีที่เป็นและต้องแสดงแจ้งเหตุให้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นเวลาระหว่างที่จะต้องอยู่พร้อมหน้ากัน เช่น รับประทานอาหาร เข้าห้องอบรม หรือจะไปชมสถานที่ต่าง ๆ ห้ามลาออกไปนอกมหาวิทยาลัย

ก่อนเปิดรับนักศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตเข้ารับการอบรม ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (หลวงประดิษฐมนูธรรมหรือนายปรีดี พนมยงค์) จะเป็นผู้กล่าวเปิดการอบรมต่อหน้าคณาจารย์ผู้สอน และมีหน้าที่อบรมผู้สำเร็จปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต ซึ่งเป็นโอวาทที่ฟังยืดยาวเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองของบัณฑิตทั้งหลายตลอดจนบุคคลทั่วไป และเพื่อมิให้ข้อความขาดตกบกพร่อง จึงได้คัดข้อความมาพิมพ์ไว้ดังนี้

**คำกล่าวเปิดการอบรมของ
หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์)
ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย**

ท่านผู้ซึ่งจะเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิตทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอันมากที่จะต้อนรับท่าน
ที่ได้มารับการอบรมในมหาวิทยาลัยคราวนี้

การอบรมนั้นท่านทั้งหลายก็คงทราบแล้วว่า มี
ประโยชน์สำคัญยิ่ง ซึ่งได้ปรากฏอยู่เสมอในสมุดเอกสาร
ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการอบรม ซึ่งมหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์
และแจกจ่ายแก่นักศึกษามาแล้วหลายครั้งหลายคราว

ท่านย่อมทราบอยู่ว่าการที่ท่านทั้งหลายได้เล่าเรียน
ได้ใช้ความอุตสาหะพยายามจนกระทั่งสอบไล่ได้ในหลัก
วิชาโดยทั่ว ๆ ไปนั้น ยังต้องการหลักในทางปฏิบัติซึ่ง
เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เมื่อเสร็จการอบรมแล้ว
ท่านทั้งหลายก็จะได้มีสิทธิเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต

การศึกษาหาความรู้นั้นก็เปรียบประดุจเป็นอาการ
อันมีค่าชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่มีอาการชนิดไหนเท่าเทียม ใน
บรรดาอาการทั้งหลายนั้นเมื่ออยู่สองอย่างคือ อาการ
ภายในและอาการภายนอก อาการภายนอกนั้นประกอบ
ด้วยเครื่องแต่งกายต่าง ๆ มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและ
เพชรนิลจินดา แต่อาการอีกชนิดหนึ่งนั้นเป็นอาการที่
คงทนได้แก่วิชาความรู้ เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายที่ได้

สำเร็จมาแล้วนับว่าได้อารมณ์อันประเสริฐ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องหมั่นขัดเกลาอยู่เสมอ หมั่นฝึกตนเอง หมั่นศึกษาต่อไป ๆ อารมณ์ของท่านจึงจะไม่เศร้าหมอง

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยต้องการจะให้ท่านได้รับคำโอวาท คำแนะนำข้อสังเกตของผู้ที่เคยผ่านการทำงานที่สำคัญ ๆ มาแล้วเพื่อเป็นหลักมั่นที่ท่านจะพึงยึดในการปฏิบัติงานต่อไป เพื่อความเจริญของท่านเองและของหมู่คณะ เวลาที่ท่านได้ใช้ไปในการศึกษาถึงปีที่ 4 นั้น เป็นเวลาศึกษาทางวิชาการ ส่วนทางปฏิบัติการนั้น เมื่อท่านเข้าทำงานแล้วท่านจึงจะศึกษาได้โดยแท้จริง วิชาการกับปฏิบัติการนี้ต้องประกอบกัน กล่าวคือผู้ใดมีวิชาแต่ไม่รู้จักปฏิบัติหรือผู้รู้การปฏิบัติแต่ไม่มีวิชา ผู้นั้นย่อมทำการใด ๆ ให้เจริญก้าวหน้าไปไม่บริบูรณ์ ณ บัดนี้ท่านก็ศึกษาได้วิชาการมาแล้ว แต่การปฏิบัติซึ่งท่านยังไม่สันทัดอยู่นั้น การอบรมซึ่งถึงจะใช้เวลาน้อย แต่ก็เพียงพอจะช่วยท่านให้รู้จักหลักใหญ่ในการที่ท่านจะดำเนินชีวิตในกิจการงานของท่านต่อไป การทำงานทุกชนิดต้องมีการติดต่อ งานทุกชนิดต้องต่อเนื่องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ท่านจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ฉะนั้นการเรียนรู้จักนิสัยซึ่งและกันย่อมเป็นทางอันสำคัญในการที่จะช่วยให้การงานของท่านปฏิบัติไปได้ด้วยดี ก่อนที่ท่านจะย่างชีวิตเข้าหมกมุ่นในการงานเข้าติดต่อกับผู้อื่น ท่านควรจะได้มีโอกาสได้ติดต่อกับผู้ที่ได้เคย

ศึกษาร่วมกับท่านมาเสียให้สนิท การอบรมที่ได้จัดทำขึ้นนี้มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเปรียบเทียบกับเหมือนสะพานที่จะเชื่อมโยงชีวิตนักศึกษาของท่านกับชีวิตของผู้ทำงาน ซึ่งท่านจะก้าวอย่างเข้าไปนั้น มหาวิทยาลัยพยายามที่จะให้ท่านได้รับความรู้ต่าง ๆ ในระหว่างการอบรมนี้เพิ่มเติมขึ้นอีก เพื่อท่านจะได้อาศัยเป็นหลักที่จะต่อต้านกับอุปสรรคในอนาคต ซึ่งท่านอาจประสบและจะได้ก้าวล่วงคลาดแคล้วไปได้

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างมากว่า ท่านจะได้รับประโยชน์จากการอบรมนี้เป็นอย่างดีสมความปรารถนาของมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าขอเปิดการอบรมและขออวยพรให้ท่านทั้งหลายจงมีความสิริสวัสดิ์มงคล ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวงในระหว่างเวลาการอบรมนี้

พิธีประสาทปริญญา ณ หอประชุมตึกโดมสมัยก่อร่างสร้างตัว

โอวาทของผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย
(ดร.ปรีดี พนมยงค์)
ซึ่งกล่าวแก่นักศึกษาผู้ได้รับปริญญาโทและตรี
ประจำ พ.ศ. 2482

ท่านมหาบัณฑิตและบัณฑิตทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีมากในการที่ได้เห็นท่านสำเร็จการศึกษาเป็นผู้รับปริญญาโทและตรี เป็นแบบฉบับสำหรับเตือนใจนักศึกษาทั้งหลายให้ระลึกถึงความอุตสาหะมานะว่า ถึงแม้จะต้องตรากตรำในเบื้องต้นก็ดี หากปฏิบัติบากบั่นเรื่อยไปในที่สุดก็จะบรรลุผลอันพึงพอใจ

นับแต่นี้ไปมหาวิทยาลัยฯ ได้รับรองวิทยฐานะของท่านแล้ว โดยเปิดเผยและประกอบด้วยเกียรติยศเกียรติยศที่ได้มอบให้ท่านในโอกาสนี้เปรียบประดุจมณีมีค่าอันท่านพึงถนอมด้วยความระมัดระวังอย่างสูง ข้าพเจ้าแน่ใจว่าทุกท่านไม่ปรารถนาให้เกียรติยศอันมีอยู่ในตัวท่านต้องประสบความเสื่อมทรามในอนาคต แต่ความปรารถนาที่จะให้เกียรติยศมั่นคงถาวรอยู่ชั่วกาลนานนั้น จะสำเร็จสมผลได้ด้วยการปฏิบัติตนให้ตั้งอยู่ในที่ที่ชอบ

ในโอกาสที่เป็นฤกษ์ชัยแห่งการศึกษาของท่านคราวนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวเตือนให้ท่านมีสติ ขอบุญให้ลุ่มหลงทะนงในความดีซึ่งท่านบำเพ็ญมาแล้ว อัน

ความดีความชอบในอนาคตเวลานั้นยังจะมีให้ท่านยึดเหนี่ยวอีกไม่สิ้นสุด ท่านไม่ได้ทนลำบากเพื่อมาชะงักหยุดประกอบความดี ท่านได้อุตส่าห์ศึกษามากหลายก็เพื่อใช้วิชาเป็นเครื่องประกอบความดีงามต่อไป

เรื่องความดีความงามนี้ ข้าพเจ้ามิได้หมายความว่าถึงความดีความงามเฉพาะตัวท่านแต่ละคนเท่านั้น แต่หมายความว่าความงามของหมู่คณะด้วย นับตั้งแต่ความดีงามของมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งเป็นสำนักศึกษาของท่าน ตลอดจนความดีความงามของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นขอท่านจงแสดงตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้ว่า ท่านจะไม่ทำลายความดีงามอย่างสูงดังกล่าวนี้นี้ด้วยกายวาจาใจอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่พึงตั้งตนอยู่ในวิถีทางที่จะทำนุบำรุงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นขอท่านจงแสดงตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้ว่า ท่านจะไม่ทำลายความดีงามอย่างสูงดังกล่าวนี้นี้ด้วยกายหรือวาจาใจอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่พึงตั้งตนอยู่ในวิถีทางที่จะทำนุบำรุงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทยให้สถิตสถาพรอยู่ชั่วกาลนาน

ไวยผลแห่งการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จากหลัก
สูตรของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แต่นัก
ศึกษาออกไปประกอบอาชีพอยู่ทั่วเมืองตามทบวงการเมือง ทั้ง
ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ บริษัท ห้างร้านเอกชน
นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง ก็ด้วยสมอง
สติปัญญา ความคิดของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ แต่ผลที่ได้
รับนั้นหาได้เป็นของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ไม่ หากเป็นของ
ชาติบ้านเมือง ถึงกระนั้นก็ยังมียุคคลกลุ่มหนึ่งตั้งตนเป็นศัตรู
คอยทำลายล้างมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองมา
แต่ต้น ยุยงส่งเสริมประชาชนให้เกิดการเข้าใจผิดหาว่าเป็น
แหล่งเผยแพร่สอนลัทธิคอมมิวนิสต์ บุคคลกลุ่มนี้ก็คือกลุ่ม
เดียวกันกับพวกที่หาว่าหลวงประดิษฐไพฑูริย์ ไครงการเศรษฐกิจของ
ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์ จน ดร. ปรีดี พนมยงค์
ถูกเนรเทศไปอยู่ฝรั่งเศสและในที่สุดก็ยกเอาโครงการเศรษฐกิจ
เป็นเหตุโฆษณาอ้างว่า รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา ซึ่งมี
ดร. ปรีดี พนมยงค์ ร่วมอยู่ด้วย จนเกิดกบฏบวรเดช ยก
ทหารหัวเมืองเข้าล้อมพระนคร นอกจากนั้นยังยุยงให้เพื่อน
ร่วมตายแตกกันจนเป็นเหตุให้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์
และการเมืองถูกคุกคามและได้รับเคราะห์กรรมอยู่จนบัดนี้
โดยหาว่า ดร. ปรีดี พนมยงค์ มาตั้งมหาวิทยาลัยนี้เป็นแหล่ง
ช่องสุ่มสมัครพรรคพวกแข่งบุญบารมี เพื่อแย่งชิงอำนาจ จน
ถูกเพ่งเล็ง บางครั้งถึงกับจะเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยอื่น
บางครั้งนักศึกษาถูกให้ไปอาศัยเรียนตามวัด แต่ด้วยพลัง

ความสามัคคีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย กับกำลังสนับสนุนของ
บัณฑิตที่เรียนสำเร็จออกมาจากมหาวิทยาลัยคัดค้านไม่เห็นด้วย
จึงอยู่มาได้อย่างสภาพปัจจุบันนี้

เมื่อยุบหรือเลิกมหาวิทยาลัยนี้ไม่สำเร็จแล้ว ด้วยเล่ห์
กระเท่ห์ของพวกปฏิกิริยาก็เปลี่ยนแปลงใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อ
“มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” เมื่อปี พ.ศ.
2500 เป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” มหาวิทยาลัยวิชาธรรม-
ศาสตร์และการเมืองเป็นมหาวิทยาลัยของชาติ แม้ ดร. ปรีดี
พนมยงค์ จะเป็นผู้จัดตั้งขึ้นด้วยเอาเงินค่าสมัครเข้าเรียนของ
นักศึกษารุ่นแรกมาสร้างก็ตาม และถ้าหาก ดร. ปรีดี พนม-
ยงค์ จะเห็นแก่ตัวมาแต่แรก จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้เป็น
เอกชนบุคคลแบบมหาวิทยาลัยเอกชนก็ย่อมจะทำได้ เพราะ
ไม่ใช่เงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่ง
ดร. ปรีดี พนมยงค์ มีอำนาจอยู่ใน
ห้วงนั้นย่อมทำได้ แต่ก็ทำไม่ได้ ทั้ง
นี้ย่อมเป็นการแสดงเจตนาดีต่อชาติ
บ้านเมืองมาแต่ต้น ฉะนั้น จึงกล่าว
ได้ว่าเมื่อบุคคลผู้ใดมุ่งคิดร้ายทำลาย
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ-
เมืองนี้ จะด้วยประการใด ๆ ก็ตาม
เป็นการทำลายชาติ เป็นคนถ่อยที่
เห็นแก่ตัว คิดอาฆาตโกรธแค้น
ดร. ปรีดีฯ เป็นส่วนตัวที่มีคติแนว

ความคิดทางการเมืองต่างกันคนละสมัย เป็นคนสายตาสั้น ไม่สนใจเอาใจใส่ต่อโลกภายนอกว่าเขาทำกันอย่างไร เคยทำอยู่อย่างไรก็จะทำอยู่อย่างนั้น แทนที่จะหาทางให้กุลบุตรกุลธิดา ได้ศึกษาหาความรู้ให้กว้างขวางออกไป รับใช้ชาติให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบแทนตนต่อไป ก็คอยกีดกัน คนจำพวกนี้เป็นคนถ่วงความเจริญของชาติ

ฉะนั้นการเปลี่ยนแต่ชื่อมหาวิทยาลัย เพื่อเหมาะสมให้เรียนสั้น ๆ และสะดวกไม่มีเจตนามุ่งประสงค์ผลร้ายประการอื่น เพื่อทำลายล้างอำนาจกันทางการเมืองเป็นการเฉพาะตัวก็ไม่ใช่ไร แต่นี้ทำไมไปตัดตำแหน่ง “ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย” ออก ซึ่งไม่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างใด เพราะตำแหน่งผู้ประศาสน์การ ม.ธ.ก. นี้รัฐบาลพร้อมด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร โดยเอกฉันท์ตั้งไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อเป็นเกียรติแก่

ดร. ปรีดี พนมยงค์ ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น แต่นี่ยังมีหน้าซ้ำกลับไปเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และตัดลักษณะวิชาที่สำคัญ ซึ่งเคยหวงแหนกีดกันไว้เดิมไม่ให้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งในหลักสูตรเดิมกำหนดไว้และแทนที่จะเป็นมหาวิทยาลัย

อิสระเหมือนเดิม โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย คณบดีของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งขึ้นด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ก็โอนเอาไปขึ้นต่อทำเนียบนายกรัฐมนตรี อยู่ในความควบคุมของสภามหาวิทยาลัยเข้าไปอยู่ใต้การเมืองมากขึ้น และไม่ได้อยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะในวิชาในมหาวิทยาลัยนี้โดยเฉพาะจริง ๆ จึงขอฝากข้อสังเกตนี้ไว้เป็นข้อคิดแก่บรรดาบัณฑิตรุ่นน้องตลอดจนนิสิตในมหาวิทยาลัยเป็นการบ้านต่อไป

ได้ทราบว่ามีบัณฑิตคนหนึ่งในบรรดาส่วนหนึ่งของผู้พยายามยกฐานะทนายความชั้น 2 และคัดค้านไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติตุลาการที่มีบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมืองกลุ่มหนึ่งจะดึงเอาฝ่ายตุลาการเข้าไปอยู่ใต้อิทธิพลของฝ่ายบริหาร ดำริจะจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนขึ้นแบบเดียวกับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา โดยจะใช้หลักสูตรเดิมของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ไปใช้ ได้ขอร้องให้ผู้ใหญ่คนหนึ่งซึ่งเป็นคนดีมีความรู้เป็นผู้ประศาสน์การและคณบดี แต่พอเรื่องนี้แว่วเข้าหูผู้มีอำนาจ ก็เรียกไปขอร้องให้ระงับไว้ จึงมีความยินดีที่ยังมีบุคคลที่มีความรู้ยังสนับสนุนเห็นด้วยกับ ดร. ปรีดี พนมยงค์ อยู่ จึงใคร่ให้มหาวิทยาลัยนี้ได้จัดตั้งขึ้นมาได้จัดให้มีการศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดาได้ศึกษาเล่าเรียนทำ

ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติต่อไป ครั้นต่อมาภายหลัง นายประมวล กุลมัตย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้เป็นผู้เสนอ พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย “รามคำแหง” เป็นตลาด วิชาแห่งที่ 2 เปิดรับนักศึกษาแบบมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง จึงเป็นที่ปิติยินดีอย่างยิ่ง นับว่าเป็นประโยชน์ อันใหญ่หลวงต่อประเทศชาติที่จะได้ช่วยผลิตบัณฑิตออกไป ช่วยทะนุบำรุงบ้านเมืองให้วัฒนาถาวรสืบไปเช่นเดียวกับมหา- วิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

รวมศาสตราจารย์สามัคคี
รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย

๗ ประเดิมเริ่มแรกที่ได้ จากคำสมัครเข้าเป็นนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ การเมืองเหลือจากจัดตั้งมหา- วิทยาลัยแล้ว ได้นำเอาไปซึ่ง ธนาคารโอเวอร์ซีไซด์ซึ่งขณะนั้น กำลังชวนผู้มีฐานะไม่ค่อยจะมั่นคง จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นธนาคารเอเชีย เพื่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรม โดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่

ทั้งนี้นอกจากความประสงค์ที่จะหาผลกำไรให้เป็นรายได้ของมหา- วิทยาลัยแล้ว ยังมีความประสงค์จะให้เป็นที่ฝึกหัดงานของนักศึกษา ทางเศรษฐศาสตร์และการบัญชีอีกด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายและ

เศร้าสลดใจเป็นที่สุดเมื่อเกิดรัฐประหาร จะเป็นด้วยความเข้าใจผิดหรือเจตนา ก็ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดพิจารณาด้วยวิจารณญาณ โดยถูกกล่าวหาว่า ธนาคารเอเซียฯ กับธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยา เป็นธนาคารทุนการเมือง ก็ถูกปิดและยึด โดยส่งทหารถือปืนไปควบคุม ผู้เขียนในฐานะหัวหน้ากองควบคุมกิจการธนาคาร

ธนาคารเปิดสาขาแห่งแรกใน
ส่วนภูมิภาคที่ อ.หาดใหญ่ เมื่อปี
2483

และการออมสินในขณะนั้นเห็นว่าการทำเช่นนั้นเป็นการกระทบกระเทือนจิตใจประชาชนผู้ฝากเงินในธนาคารไทยที่กำลังมั่นคงอยู่ จะพากันล้มตามกันไปหมด จะเสาะไปถอนเงินในธนาคารไทยไปฝากธนาคารต่างประเทศเสียหมด จึงมีหนังสือเสนอไปยังหัวหน้าคณะรัฐประหาร ขอให้เปิดและถอนทหารที่ยึดกลับ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่ทันการ ประชาชนพากันถอนเงินจากธนาคารไทยไปฝากธนาคารฝรั่ง เลยกกลายเป็นผล

ดีแก่ธนาคารฝรั่งอยู่จนบัดนี้ ธนาคารไทยที่ทรงตัวอยู่ได้ไม่ล้มก็เพราะรัฐบาลเข้าค้ำจุน โดยนำเอาเงินขององค์การรัฐบาลไปฝากไว้ พอประทังทรงตัวอยู่มาได้ ส่วนหุ้นในธนาคารเอเซียของมหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. ไม่ทราบว่ามีอนาคตไปอยู่ที่ผู้ใดด้วย

วิธีการอย่างไร จะเป็นการข่มขู่หรือกลั่นแกล้ง โดยอำนาจ
 ร้ายกาจสุดแสนที่ขัดขวางได้ในขณะนั้น ซึ่งเป็นที่รู้ประจักษ์กัน
 ทั่วไปว่า ถ้าผู้ใดขัดขืนไม่ยอมทำตาม ก็มีอย่างเดียวคือตาย
 เรื่องนี้เราอย่าพูดกันในเชิงกฎหมายเลย เรามาพูดกันโดยสันติ
 วิธีด้วยความเป็นธรรม เพื่อให้ได้กรุ่นหลังเคารพกราบไหว้เรา
 ได้สนิทใจเถิด จึงควรจะได้พิจารณาสะสางให้หนีตและนัก
 ศึกษาหาความเข้าใจกันเสียที่จะได้ประโยชน์ดีกว่าปล่อยให้
 ไฟสุ่มขอนอยู่อย่างนี้อาจเป็นชนวนอันตรายลุกฮือขึ้นมาวันใด
 วันหนึ่งก็ได้

ตำรากฎหมายและนิติศาสตร์

เพื่อหารายได้เป็นทุนให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัย ม.ธ.ก.
 จะได้สะสมเครื่องเรียนและหนังสือตำราเรียนให้นักศึกษาได้
 เรียนและค้นคว้า ดร. ปรีดี จึงยกโรงพิมพ์นิติสาส์นที่ถนน
 สีลมให้แก่มหาวิทยาลัย ซึ่งโรงพิมพ์นี้ใช้เป็นโรงพิมพ์พิมพ์
 ประชุมกฎหมายไทย และหนังสือนิติสาส์น ซึ่งพิมพ์พระราช-
 บัญญัติ พระราชกฤษฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกาและบทความ
 เกี่ยวเกี่ยวกับการกฎหมาย ซึ่งโรงพิมพ์นี้ นักกฎหมาย ผู้พิพากษา

อัยการ และทนายความทั่วไปรู้จักและเป็นสมาชิกรับหนังสือดังกล่าว
โรงพิมพ์นี้ได้พิมพ์คำสอนออกจำหน่ายแก่นักศึกษาทั่วราชอาณาจักร
ทำรายได้ให้แก่มหาวิทยาลัยปีหนึ่งมิใช่น้อย

ฟุตบอลประเพณีและกีฬาเรือกรรเชียง

อีกสิ่งหนึ่งที่ท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ดร. ปรีดี
พนมยงค์ จะลืมเสียมิได้ ก็คือกีฬาฟุตบอลประเพณีระหว่าง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับจุฬาลงกรณ์ และกีฬาเรือกรรเชียง
สำหรับกีฬาเรือกรรเชียงนั้นไม่ทราบว่าจะทำไมจึงดลเสีย ควรที่
มหาวิทยาลัยจะรักษาไว้ เพราะเป็นกีฬาของไทยเช่นเดียวกับ
กีฬาการแข่งเรือยาวควรจะมีกีดไว้เป็นประเพณีให้มีการจัด
แข่งขันกันระหว่างมหาวิทยาลัยทุกปี เช่นเดียวกับฟุตบอล
ประเพณี เพราะเป็นกีฬาที่ไม่สิ้นเปลืองเหมือนกีฬาประเภท
แข่งเรือใบ แข่งม้า และกอล์ฟ ซึ่งเป็นกีฬาที่สิ้นเปลืองเงินทอง
ที่ต้องลงทุนและบำรุงรักษามาก

งานประจำปีซึ่งจัดทำกันอย่างเอิกเกริกใหญ่โตมโหฬาร
สนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ เพื่อคลี่คลายความตึงเครียดที่นัก
ศึกษาและนิสิตจะมักเขม้นมูมานะต่อการศึกษาเล่าเรียนมา
ตลอดปี ให้สมองได้พักผ่อนหย่อนคลายอารมณ์ภายหลังเมื่อจบ
ภาคเรียนประจำปีแล้ว นักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยก็เริ่มเตรียม
จัดงานแข่งขันฟุตบอลประเพณี พวกนักกีฬาฟุตบอลก็เตรียม
ซ้อมฟุตบอล นอกนั้นก็แบ่งหน้าที่กันเป็นแผนก ๆ แบ่งงาน
และความรับผิดชอบกันไป มีแผนกจัดขบวนพาเหรดแสดง

การแข่งขันฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ (11 พฤศจิกายน 2481)

ภาพนี้ เป็นเหตุการณ์เมื่อครั้งปี 2480 หลังจากทีมฟุตบอลของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ไปทำชื่อเสียงโดยการไปแข่งขันชนะเลิศทีมฟุตบอลของประเทศมาเลเซียกลับมาถึงหัวลำโพง แล้วมีผู้ใหญ่นำไปต้อนรับและรับขวัญถึงสถานี ในภาพมีท่านผู้ประศาสน์การ เลขาธิการ ศาสตราจารย์ อัดเจสสัน เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย พระยาจินดารักษ์ อธิบดีกรมพลศึกษา เป็นต้น

รถไอโกรงไปรับทีมฟุตบอล ม.ธ.ก. กลับจากประเทศสิงคโปร์ (2482)

นักเรียนหญิง ด.มธก. ในงานแข่งขันฟุตบอลประเพณีปี 2482

ศิลปะและการเล่นแสดงความคิดเห็นเป็นขบวน ๆ ไป แผนกกองเชียร์ก็เตรียมซ้อมเชียร์ พวกแปรขบวนตัวหนังสือทั้งบนอัฒจันทร์และกลางสนามก็เตรียมการฝึกซ้อม พวกออกแบบเขียนป้ายโปสเตอร์ก็จัดทำกันไป สัญลักษณ์ของทั้งสองมหาวิทยาลัยที่จะวันเสียมิได้ก็คือทางฝ่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็คือภาพพระเกี้ยวและธงประจำมหาวิทยาลัยสีชมพู ฝ่ายมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก็ถือภาพพานรองแว่นฟ้าที่มีรั้วธรรมานุญประดิษฐานอยู่บนภายในวงกลมของสมาธรรมจักร และมีธงธรรมศาสตร์สีเหลืองแดงเป็นสัญลักษณ์

ในวันแข่งขันฟุตบอลประเพณีระหว่างสองมหาวิทยาลัยนี้ ตั้งแต่ 6.00 นาฬิกาถึง 18.00 นาฬิกา ในกรุงเทพมหานคร รถยนต์จะบรรทุกนิสิตนักศึกษาของทั้งสองมหาวิทยาลัยแต่งกายด้วยเสื้อกางเกงตามสีของมหาวิทยาลัยเต็มถนนไปหมด เพื่อไปเตรียมจัดขบวนแถวเดินพาเหรดเข้าสนามศุภชลาศัย ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายเดินขบวนพาเหรดนำหน้ามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ฯ เมื่อขบวนพาเหรดของมหาวิทยาลัยเดินผ่านเข้าไปในสนามฟุตบอลแล้ว ก็แสดงออกเป็นข้อคิดเห็นด้วยการเล่นต่าง ๆ และภาพล้อ ส่วนกองเชียร์และกองแปรขบวนภาพและตัวอักษรก็ต่างแสดงกันกลางสนามและบนอัฒจันทร์ เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รูปพระเกี้ยว รูปเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยทั้งสอง และเป็นข้อความกระเช้าเย้ากันเล่น ยิ่งความสนุกสนานรื่นเริง

บรรเทึงใจแก่ผู้ดูเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อถึงเวลาแข่งขันฟุตบอล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จไปทรงเป็นประธานหรือผู้แทนพระองค์ไปแทนผู้ตัดสิน นานักฟุตบอลของทั้งสองมหาวิทยาลัยเข้าเฝ้าถวายบังคมแล้วก็ เริ่มลงมือแข่งขันต่อหน้าพระที่นั่ง ทั้งสองฝ่ายได้เล่นกันจนสุด ความสามารถโดยสุภาพอย่างนักกีฬา ฝ่ายใดเป็นผู้ชนะก็ได้ รับถ้วยพระราชทานไปรักษาไว้ ถ้าปีใดเสมอกัน ก็แบ่งกันคน ละ 6 เดือน สำหรับฝ่ายชนะก็แห่ถ้วยพระราชทานไปฉลองยัง มหาวิทยาลัยของตนอย่างเอิกเกริกมโหฬารยิ่ง นับเป็นการ สนุกสนานยิ่งใหญ่ของนักศึกษาในรอบปีหนึ่ง

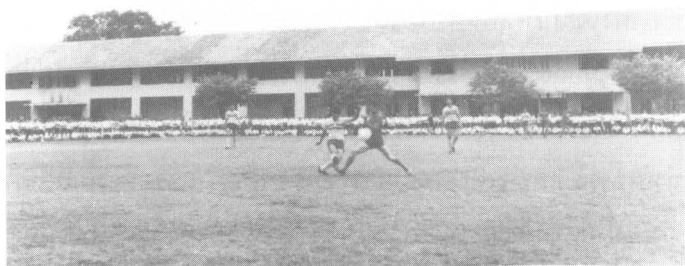
ฟุตบอลประเพณีได้เริ่มจัดแข่งขันกันมาแต่ พ.ศ. 2477 ถึง พ.ศ. 2513 เป็นครั้งที่ 30 บางปีมีอุปสรรคทำการแข่งขันกัน ไม่ได้ ต้องงดการแข่งขัน เช่น เกิดสงครามและอุทกภัย เป็นต้น

แผนกเตรียมปริญญามหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดยนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่า แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2479 กำหนดการศึกษาไว้ว่า

“4. การศึกษาแยกออกเป็นสองสถานคือ

- (ก) สามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นความรู้ทั่วไป แบ่งการสอนออกเป็นชั้นประถมปีที่ 1-4 ชั้นมัธยมปีที่ 1-3 และชั้นมัธยมปลายปีที่ 4-6

เด็กเตรียมปริญญา ถูกรื้อเพื่อสร้างตึกคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

(ข) อาชีวศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งเป็นความรู้สำหรับประกอบอาชีพ ซึ่งจะรับช่วงจากสามัญศึกษาทุกระยะที่สุดประโยค

5. ผู้มีความประสงค์จะเข้าเรียนในอุดมศึกษาต้องเรียนสำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาก่อน"

ฉะนั้นเยาวชนที่เรียนสำเร็จประโยคมัธยมบริบูรณ์ (มัธยมปีที่ 6) ไม่มีสิทธิเข้าเรียนในชั้นอุดมศึกษา นอกจากจะสำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาก่อน

ในปี พ.ศ. 2481 นายปรีดี พนมยงค์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้เรียกบุคคลที่มีความรู้และความสามารถในการศึกษาไปปรึกษาจัดวางหลักสูตรการเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ดังนี้

การศึกษา

แผนกเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัย

วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

กำหนดการศึกษา

วันเปิดและปิดการเรียนจะได้กำหนดเป็นคราว ๆ

ผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและพื้นความรู้ ดังนี้

1. มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์
2. มีความประพฤติเรียบร้อย
3. สอบไล่ได้ประโยคมัธยมบริบูรณ์ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 หรือเทียบเท่าและเป็นผู้สอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาได้คะแนนสูงในอันดับที่มหาวิทยาลัยกำหนด

การศึกษา

แบ่งการเรียนในปีหนึ่งๆ ออกเป็น 3 ภาคๆ ละ 12 สัปดาห์

หลักสูตร

การเรียนเตรียมปริญญา มี 1 ชั้น และมีหลักสูตร ดังนี้

ก) ปีที่หนึ่ง มีวิชาที่เรียนคือ

1. ภาษาไทย
2. หลักภาษาบาลี
3. ศีลธรรมและจรรยา
4. ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ
5. โบราณคดี
6. พลศึกษา
7. ดุริยางคศาสตร์
8. สุขวิทยา
9. ภาษาอังกฤษ
10. ภาษาฝรั่งเศส

ข) ปีที่สอง มีวิชาที่เรียน คือ

1. ภาษาไทย
2. ศาสนศาสตร์

3. ภูมิศาสตร์แสดงชนชาติ
4. ประวัติศาสตร์สากล
5. ปรัชญา
6. พลศึกษา
7. ดุริยางคศาสตร์
8. ชวเลขและพิมพ์ดีด
9. หลักภาษาละติน
10. ภาษาอังกฤษ
11. ภาษาฝรั่งเศส

การสอบไล่

ผู้ที่สอบไล่ตกในชั้นใดชั้นหนึ่งซ้ำกันเป็นครั้งที่สองหมดสิทธิที่จะเรียนชั้นเตรียมปริญญาของมหาวิทยาลัยต่อไป

เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ จัดวางหลักสูตรการศึกษาเตรียมปริญญา จัดหาครูผู้สอนและเตรียมสถานที่เรียนเสร็จเรียบร้อยแล้วในปี พ.ศ. 2481 นายปรีดี พนมยงค์ ก็เริ่มเปิดสอนเตรียมอุดม เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2481 นักเรียนเตรียมปริญญาที่สอบไล่ได้รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 8 มีจำนวน 5,672 คน แต่เป็นที่น่าเสียดาย เตรียมปริญญาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ถูกยุบเลิกไปในปีเดียวกันปีเกิดรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นปีเดียวกับผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. หมดอำนาจลี้ภัยการเมืองออกนอกประเทศไป

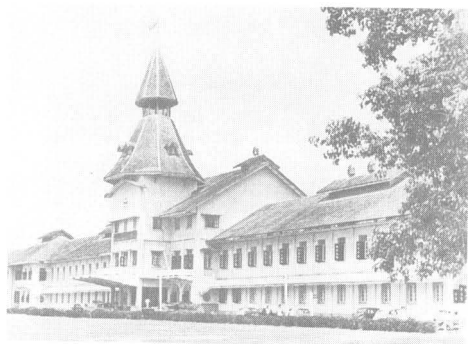
นี่ก็เป็นอนุสรณ์ชิ้นหนึ่งที่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้เป็นผู้ริเริ่ม

สร้างสรรค์ไว้ เพื่อช่วยเกื้อกูลการศึกษาแก่เยาวชนในสมัยนั้น จนได้ตีออกไปรับใช้ชาติเป็นใหญ่เป็นโตไปตามกันอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง ผลแห่งกรรมดีอันนี้ชาว ม.ร.ก. ทุกคนจะไม่มีวันลืม และสูญสลายเป็นอันขาด สมดังคติธรรมประจำใจของผู้ประกาศนการ ม.ร.ก. “อโถ สัจฉิณสส ผลํ น นสฺสติ” แปลว่า ผลของการที่ทำดีไว้แล้วย่อมไม่สูญหาย

ม.ร.ก. กับขบวนการเสรีไทย

ตึกโดมมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเคยใช้เป็นตึกกองบัญชาการของขบวนการเสรีไทย ซึ่ง ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประกาศนการมหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าใหญ่

ในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2484 ถึง พ.ศ. 2489 นับตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นวันที่กองทัพญี่ปุ่นยกขึ้นบุกเข้ามายึดครองประเทศไทย และประเทศไทยก็ได้ตกลงทำสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมรบร่วมกับประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2485 ในที่สุดต่อมาวัน

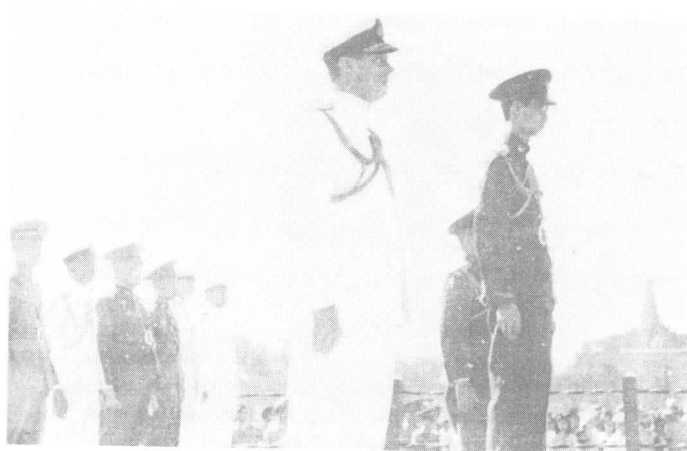

ม.ร.ก. ศูนย์กลาง
ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น
สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ที่ 25 มกราคมศกเดียวกัน รัฐบาลไทยโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ในระหว่างประเทศไทยตกอยู่ในภาวะสงคราม ตอนที่ญี่ปุ่นยึดครองและประเทศไทยได้ประกาศสงครามเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นแล้วนั้น มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองด้านเหนือก็ถูกใช้เป็นสถานที่กักขังชนชาติศัตรู ส่วนตัวตึกที่มียอดโดมยังเป็นที่ทำการของมหาวิทยาลัยฯ ศ.จ.วิจิตร ลุลิตานนท์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยฯ ในขณะนั้น นั่งทำงานอยู่ในตึกนี้ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประสานงานมหาวิทยาลัยฯ และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

II ปรายกกองทัพบุกอินโดจีนยึดเอาดินแดน 4 จังหวัด คือ พระตะบอง เสียมราฐ สุรินทร์ ศรีโสภณ นครจำปาศักดิ์ รวมทั้งเขาพระวิหารด้วยนั้น ดร. ปรีดี พนมยงค์ ไม่เห็นด้วย แต่เห็นควรเจรจาขอคืนโดยทางการทูตด้วยสันติวิธี เมื่อได้คืนมาแล้วก็เอากลับคืนไม่ได้ โดยเฉพาะขณะนั้น ฝรั่งเศสมีรัฐบาล 2 รัฐบาล คือรัฐบาลวิชีปกครองอยู่ แต่ก็มีฝรั่งเศสเสรีคือฝ่ายเดอโกลด์อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อรัฐบาลเดอโกลด์ขึ้นมาปกครองก็ไมยอมรับนับถือสัญญาที่รัฐบาลวิชีได้ทำไว้โดยถือว่าเราได้ดินแดนนี้มาด้วยการใช้กำลังทหารรุกรานและญี่ปุ่นร่วมมือข่มขู่ด้วย ฉะนั้นเมื่อสงครามยุติลง เราก็ต้องคืนดินแดนทั้งหมดนี้ให้เขาไปหมด

ขบวนเสรีไทยสวนสนามผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (กันยายน 2488)
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 และพลเรือเอกจอร์จ
หลุยส์ เมอร์แตตเตน ในงานสวนสนามของเสรีไทย (กันยายน 2488) ฯพณฯ
ปรีดี พนมยงค์ ยืนแถวหลังขวาสุด

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส นอกจากประชาชนแล้วนักศึกษาทั้งสองมหาวิทยาลัยซึ่งมีอยู่ในขณะนั้น คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ก็นัดกันเดินขบวนด้วย “รพีพร” ได้เขียนไว้ในเรื่อง “ลูกติดแม่” ลงในเดลิเมล์วันจันทร์ที่ 30 มีนาคม 2513 ว่า ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. ได้กล่าวปราศรัยแก่นักศึกษามหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. และนักเรียนเตรียม ม.ธ.ก. เตือนสตินักศึกษาและนักเรียนเตรียม ม.ธ.ก. ก่อนที่จะเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส มีเหตุผลน่าฟังและถูกต้องตามหลักธรรมะหรือกฎหมายระหว่างประเทศดีมาก ควรที่นักศึกษาหรือผู้สนใจควรหาอ่านดู

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น เมื่อญี่ปุ่นยกกองทัพบุกเข้าประเทศไทย ในคณะรัฐมนตรีก็มี ดร. ปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยฯ คนเดียวเท่านั้น ที่เห็นว่าไม่ควรยอมให้ญี่ปุ่นยกกองทัพผ่านหรือบุกประเทศไทยลงไปแหลมมลายูเพื่อขับไล่อังกฤษออกไปจากมลายูและสิงคโปร์ ต้องการให้ประเทศไทยวางตนเป็นกลางตามนโยบายที่ได้แถลงไว้และได้ปฏิบัติตลอดมาจนชาติไทยอยู่รอดมาได้ และยังคงคาดการณ์ถูกต้องว่าฝ่ายญี่ปุ่นจะต้องพ่ายแพ้ในที่สุด แต่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่า

นักศึกษา ม.ธ.ก. และนักเรียน ต.มธก. เดินขบวนเรียกร้องดินแดนจากอินโดจีนของฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2483

การกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ก็สั่งทหารทุกหน่วยที่ทำการต้านทานญี่ปุ่นให้ยอมให้กองทัพญี่ปุ่นบุกผ่านเข้าประเทศไทยได้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484

ในวันนั้น ตอนบ่าย เมื่อเลิกประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว ดร. ปรีดี พนมยงค์ ก็กลับกระทรวงให้คนเฝ้าหน้าห้องมาตามผู้เขียนไปพบ เล่าเรื่องให้ฟังโดยละเอียดด้วยน้ำตานองหน้า แล้วมอบเอกสารรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีให้ผู้เขียนเก็บรักษาไว้ 1 ชุด (หนึ่งปี) และสั่งว่า “ถ้าผมตายไปให้เอาเอกสารนี้ออกเผยแพร่ให้ประชาชนรู้ว่าผมไม่ได้เป็นคนขายชาติ ผมได้ทำหน้าที่เพื่อประเทศชาติอย่างสมบูรณ์แล้ว” เอกสารปีนั้น

ผู้นำขบวนการเสรีไทย

หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

นายปรีดี พนมยงค์ (วัง)

เสรีไทยสายอังกฤษ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7

ม.จ.การวิก จักรพันธุ์

พล.ท. หลวงสินาดโยธารักษ์

เสรีไทยสายในประเทศ

พล.ต.อ.อดุล เดชจรัส

พ.ท. ม.จ. ศุภสวัสดิวงศ์สนธิ
สวัสดิวัฒน์

พล.ต.ป๋วย อึ้งภากรณ์

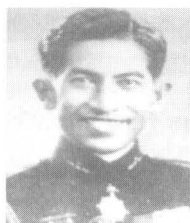

นายเตียง ศิริขันธ์

เสรีไทยสายอเมริกา

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

พ.อ. ม.ล.ชาบ กุญชร

นายทวี บุณยเกตุ

นายวิจิตร ลุลิตานนท์

ผู้เขียนได้ใส่ไว้ในท่อประปาขนาดกลาง ตีฟเกลียวหัวท้าย ผึงดินไว้ในบ้าน พอเกิดรัฐประหาร ทั้งทหารตำรวจได้ไปตรวจค้นบ้าน หาวาเป็นแผนการมหาชนรัฐ (ความจริงมีแต่แผนการสถาปนาสหพันธรัฐแหลมทอง ซึ่งมีไทย ลาว พม่า ญวน และเขมร) เอาเหล็กสักดินในบริเวณบ้านจนทั่วก็ไม่พบ ในวันนี้เอง ดร. ปรีดี พนมยงค์ ออกปากชวนผู้เขียนให้ร่วมทำการกู้ชาติคือจัดตั้งขบวนการเสรีไทย

ภายหลังญี่ปุ่นยกกองทัพบุกประเทศไทยได้ 8 วัน คือในวันที่ 16 ธันวาคมนั่นเอง รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรให้ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะในขณะนั้น ดร. ปรีดี พนมยงค์ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากและประชาชนทั่วไปเคารพนับถืออยู่มาก จึงไม่กล้าทำอะไรรุนแรงมากไปกว่านี้หรือมีภัยอันตรายใด ๆ เกิดขึ้น

เมื่อ ดร. ปรีดี พนมยงค์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว มาดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยฯ อยู่อีกตำแหน่งหนึ่ง ได้ใช้ตึกโดมมหาวิทยาลัยฯ เป็นกองบัญชาการ (Head Quarter) ขบวนการเสรีไทย มี ศ.จ. วิจิตร ลุลิตานนท์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ซึ่งขณะนั้นเป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัยฯ เป็นเลขาธิการเสรีไทย วันหนึ่ง ดร. ปรีดี พนมยงค์ ได้นัดให้ผู้เขียนไปพบที่ท่าเนียบท่าช้าง ได้ให้ผู้เขียนกับคุณเพิ่ม ศิริวัฒน์ เลขานุการส่วนตัวผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ยกรังวิทย์รับส่งนอกใส่ในรถเบนตัมปิด

ประทุน แล้วให้เอารถไปคอยจอดรับทำข้างข้างทำเนียบ แต่งตัวสวมเสื้อนอกไม่ผูกเนคไทแอบออกไปทางประตูเล็กไม่ให้คนในทำเนียบเห็น สวมหมวกปิดหน้า แล้วสั่งให้ขับรถไปตามถนนลักพักหนึ่งก็ให้มาจอดรถที่หน้าตึกโดมมหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. แล้วลงเดินขึ้นไปบนตึกโดม สั่งให้ผู้เขียนกับคุณเพิ่มยกรงวิทยุตามขึ้นไปวางไว้บนตึกชั้นบน แล้วสั่งให้ผู้เขียนกับคุณเพิ่มลงมาคอยที่รถ ลักพักใหญ่ก็เดินลงมาขึ้นรถและสั่งให้กลับทำเนียบ ต่อแต่นั้นมานอกจากใช้ตึกโดมนี้เป็นกองบัญชาการของขบวนการเสรีไทยแล้วยังใช้เป็นที่รับส่งวิทยุติดต่อกับหน่วยเสรีไทยนอกประเทศ หน่วย โอ เอส เอส ของอเมริกาและหน่วย 136 ที่แคนาดิอันเดียวของอังกฤษด้วยอีกแห่งหนึ่ง

เมื่อจัดตั้งขบวนการเสรีไทยกู้ชาติแล้ว ดร. ปรีดี พนมยงค์ ก็จัดส่งเสรีไทยในประเทศไปติดต่อกับเสรีไทยภายนอกประเทศแล้วส่งวิทยุติดต่อกัน ในการติดต่อนั้น นอกจากโค้ดลับพิเศษแล้ว หัวหน้าเสรีไทยใหญ่ คือ ดร. ปรีดี พนมยงค์ มีชื่อนิคเนมชื่อว่า รูธ (Ruth) ส่วนเสรีไทยอื่นๆ ก็ใช้ชื่อนิคเนมเรียกกันทุกคน การกระทำของขบวนการเสรีไทยนี้ ฝ่ายสัมพันธมิตรทั้งอังกฤษและอเมริกายอมรับนับถือว่าเป็นการกระทำของสหชาติไม่ว่าจะเป็นประเทศคู่สงคราม จึงไม่ถือว่าไทยเป็นผู้แพ้สงคราม ฉะนั้นเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ดร. ปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหม่เสรีไทยในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงรีบประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2488 ทันทีว่า การประกาศสงครามของรัฐบาลจอมพล ป

พิบูลสงครามเป็นโมฆะ ไม่มีผลผูกพันประชาชนชาวไทยเพราะขัดต่อเจตจำนงของประชาชนชาวไทย ในการเจรจาทำสัญญาสันติภาพ ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรยอมรับนับถือว่าประเทศไทยไม่ใช่ประเทศผู้แพ้สงคราม ก็ด้วยผลแห่งการกระทำของขบวนการเสรีไทยเป็นลักชีพยาน

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม
พุทธศักราช 2488)
ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษา
ความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่าง
ประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมาย
กำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น
ความจำนงอันแน่วแน่งกล่าวนั้นได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว ใน
เมื่อญี่ปุ่นได้ยตราทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม
พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่งและทหาร
ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นลักชีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็น
อย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม
พุทธศักราช 2485 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้ง

การกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำจนครบอดตัมแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่าการประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมา กับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครองคือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานนั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่

จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ใด อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหลัง บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

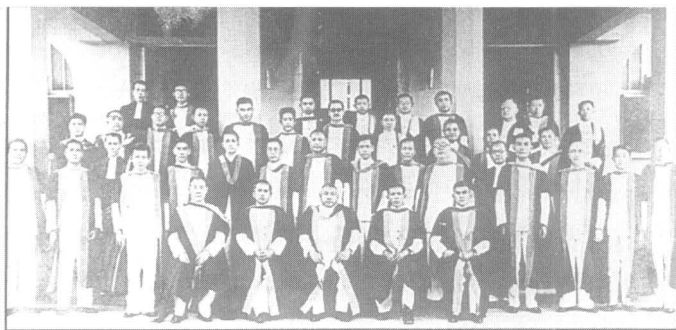
ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนคนต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบและไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 12 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวิ บุญยเกตุ

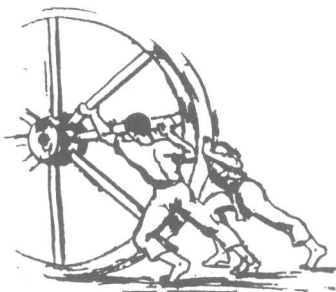
รัฐมนตรี

ผู้ประศาสน์การ ม.ธ.ก. พ.ศ. 2477-2490

๕๑๐

มหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. นี้ นอกจากจะทำคุณประโยชน์ในการผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้ชาติบ้านเมืองให้แก่ประเทศชาติแล้ว ยังมีบทบาทในการมีส่วนกู้ชาติบ้านเมืองติดอยู่ในประวัติศาสตร์ด้วย อันเกียรติยศชื่อเสียงซึ่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้รับนี้ ก็โดยที่ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยนำมาให้ด้วยการร่วมแรงร่วมใจที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อกันของอาจารย์และบรรดาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ม.ธ.ก. ส่วนหนึ่ง ซึ่งผู้ประศาสน์การฯ ไว้วางใจในงานสำคัญกู้ชาติครั้งนี้

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

...ยิ่งสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบ
รัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องม
มหาวิทยาลัยสำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์
และการเมืองแก่พลเมืองให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิด
โอกาสให้แก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้าง
ขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป

ปรีดี พนมยงค์
27 มิถุนายน 2477

